

Toren

Een Fabel

Voor Nob

Colophon

Titel: Toren

Ondertitel: Een fabel

Auteur: maarten van den Oever

ISBN: 9789492752192

Jaar van uitgave: 2021

Plaats van Uitgave: Utrecht

Eerste editie

Uitgave: Stichting dubitatio liberat.

B

Over de vooruitgang

Die

Teruggang is

I.

Jong en toch verschrokken, dat was hij. Alsof er plots een ander scherm werd opengedaan. Als een lichtflits drong het het brein van Oscar binnen: 'ze was gewoon niet geraakt, onaangedaan, het kon haar niet schelen dat hij een week weg ging van haar'. Verbluft staarde hij zichzelf aan. Hij had het als een dramatisch gebaar naar haar toe gezien, als een daad van onvermoede bravour, als een bewijs van mannelijke kracht en autonomie: hij kon ook wel iets zonder haar. Hij kon heus zichzelf wel op de been helpen, ook al kreeg hij wel eens een mentale crisis. Hij was niet het wrak dat zij in hem zag. Zij hoefde werkelijk niet hem als de scherven van een gebroken bord van de vloer bij elkaar te vegen. En dus was hij vastberaden in de trein gestapt, op weg naar een week mannelijk zelfbewustzijn, d.w.z. eigenlijk een week wandelen op Schiermonnikoog. En nu, nu hij daar alleen in zijn treinbankje zat, nu pas viel het kwartje: ze had dat prima gevonden, of hij nu iets bewees of niet, het raakte haar niet, zij was gewoon op zichzelf, was zoals ze was, had hem helemaal niet nodig.

Een pijnlijke grimas trok over Oscars magere gezicht. De twee diepblauwe ogen knepen zich toe, de sierlijk dunne lippen samengewrongen, alsof hij net een te zure sinaasappel had binnengekregen. Het was meer een instinctieve reactie, niet een rationele afweer of emotionele impuls. Hij voelde zich ergens binnenin verlaten, alleen op deze wereld. Oscar was niet wat hij misschien had willen zijn. Niet dat hij graag een macho was geweest, of een sportheld, of een arrogante dikke nek in een grote brandstof slurpende auto, of zoiets, maar hij was nu zo heel verschrikkelijk erg het tegendeel. Hij wilde ook niet niets zijn, niet een persoon zonder profiel, of toch zonder een zeker stempel, een uitstraling zeg maar. Het was zijn noodlot altijd al geweest dat hij steeds zoekende was geweest, steeds bezig zich een plaats te veroveren tussen machismo

en volledige overgave, steeds willen geloven in het redelijke van de twijfel terwijl toch dat stoere vasthouden aan zekerheden zoveel meer aantrekkelijker was.

Hij bekeek zichzelf. Die veel te lange armen en benen bij dat magere knokige lijf, dat smalle gezicht met de grote kromme neus en die helblauwe ronde ogen en die spriethaartjes erboven: hij was gewoon niet in de wieg gelegd om indruk te maken, om de grote persoonlijkheid uit te stralen. En elke keer als hij ruzie met haar had, had hij het gevoel dat hij tegen beter weten in probeerde te bewijzen dat hij toch echt iemand was, dat ze eindelijk eens een keer moest gaan geloven dat hij zichzelf was en dat niet niks was, helemaal niet. Maar dat deed ze niet, vanaf hun begin niet, en dus ook deze laatste keer niet; het interesseerde haar gewoon niet.

Ze was gewoon blij geweest dat ze eens van zijn amechtige pogingen zichzelf te bewijzen af was.

Oscar staarde uit het raam. Groningse weiden gleden voorbij, en hij vroeg zich af wat hij eigenlijk ging doen. Meer alleen dan hij nu was kon hij nooit meer worden, dacht hij. Hij zou moeten proberen wat meer op te bouwen, niet voortdurend te verdedigen, maar meer aan te dragen in plaats van alleen maar tegen te spartelen. Hij liet die gedachte twijfelend in zich doorsijpelen. Zou dat wel werken, zou hij overtuigend ontwapenend kunnen zijn, mensen op hun gemak kunnen stellen, toch, ook indruk kunnen maken??

De trein rolde station Groningen binnen. Hij moest eruit, en hij moest ook nog heel nodig. Gelukkig heeft dat station een heel mooie georganiseerde wc waar zelfs een nette mijnheer in blauw uniform je staat op te wachten, en dat was nodig ook, want de coördinatie van Oscar liet hem in de steek bij het poortje: “niet direct het kaartje wegtrekken” zei het uniform” wachten tot het licht groen wordt”. Oscar zette een stap naar voren waarop het poortje hem toeliet precies 30 cm op te schuiven en achter hem toesloeg, zodat hij nu stokstijf stil vast stond in het poortje en hulpeloos het uniform aankeek. ‘U heeft niet lang genoeg gewacht’ en hij drukte op een knop, waarop Oscar uit het poortje viel en zich in het dichtstbijzijnde toilet kon storten. Bevrijd zat hij op de pot, uitblazend van de

inspanning van het ophouden. Hij keek naar beneden, zag gelukkig zijn portemonnee op zijn broek liggen, en dacht, 'gelukkig, die is er nog'. En dat was natuurlijk ook zo, wat kon Oscar eigenlijk overkomen. Hij stond op, trok zijn broek omhoog, deed zijn jas weer aan, en wilde zijn tassen weer pakken om te vertrekken. En toen drong ineens tot hem door dat hij zijn portemonnaie niet voelde waar hij die hoorde te voelen: hij zat niet in zijn kontzak. Voelen in zijn jas, voelen in zijn broekzakken, tassen open, tassen leeg, geen portemonnaie. Nog eens alles doorlopen, nog eens alles leeg, geen portemonnaie. Oscar begon zwaar te zweten. 'Dit kan niet, ik heb hem net zelf gezien' het kan niet'. Hij stootte de deur van het toilet open, sleepte al zijn spullen in de hal van de toiletten, en begon onder de verbijsterde blik van 'uniform' alles op de vloer van de hal uit te stallen, ondertussen mompelend 'dit kan niet, dit kan niet'. Uniform zei behulpzaam: 'je moet al je zakken nog eens nagaan', waarop een woedend gegrom van Oscar volgde. Uniform zei 'ik probeer u alleen te helpen, mijnheer', waarop Oscar juist een woede explosie wilde laten volgen toen hij een bruine leren punt uit zijn broekspijp zag steken: zijn portemonnaie zat in zijn broekspijp, was daar heen gegleden toen hij rechtop ging staan. De stoom kwam bijna uit zijn oren, maar hij veerde direct overeind en keek uniform, die de vondst had gezien en breed grijnsde, stralend aan: "daar zat ie dus". 'Tja" zei uniform," ik zei toch dat je alles even na moest kijken". Oscar stommelde de wc-hal uit. Het incident werkte als een bevrijding. Haar houding was even minder belangrijk geworden.

Hij bekeek de wereld nu met een gevoel van opluchting. Het kon ook goed gaan, toch?

Na een kop koffie in de plaatselijke Starbucks, en een hernieuwd bezoek aan de WC, want die Starbucks had geen toilet, posteerde Oscar zich bij de bushalte. Hij had geen idee van de plaatselijke gebruiken, en realiseerde zich dat ineens, en bedacht toen dat ze misschien wel alles cash deden en hij geen cash had. Maar staand bij de bushalte was dat een probleem. Ging hij weg om een geldautomaat te zoeken, dan zou je net zien dat de bus kwam als hij weg was. Bleef hij staan en de bus kwam en die aanvaardde alleen cash, dan kon hij niet mee, en datzelfde probleem zou zich dan ook

op Schiermonnikoog gaan voordoen. Hij kneep zijn lippen zenuwachtig samen en dacht: "ik ga het zo zachtzinnig mogelijk vragen aan een van die wachtenden hier". Hij vroeg het aan een dame naast hem, die er wel vriendelijk uitzag en stond te glimmen in de weinige zonnestralen. "Kan ik eigenlijk wel zonder cash betalen en zijn er betaalautomaten op Schiermonnikoog?". De vriendelijke dame bevroor ter plekke: "natuurlijk wel, net zoals overal hoor, bij de spar en de publieke betaalautomaat". Oscars vraagstelling had zijn vooroordelen over de achterlijkheid van Schiermonnikoog onthuld. Oscar kromp ineem, en de dame wendde zich af en keek hem niet meer aan. Zwijgend werd de bus bestegen.

Een busreis in Nederland, liever met Nederlanders, is een zwijgend gebeuren. Men zit met elkaar, eigenlijk alleen naast elkaar, en doet alsof de ander niet bestaat. Busreizen zijn zoals mensen samenleven in deze tijd: onvermijdelijk bij elkaar maar toch zoveel mogelijk zonder elkaar. Oscar liet Groningen gelaten aan zich voorbijgaan. Het idee dat hij vrij moest zijn drukte als een loden last op hem. Hij zou zoveel liever met haar zijn, bij haar, in haar op of desnoods onder haar, maar in elk geval niet zonder haar. En nu zat hij in een bus, in Groningen, zonder haar. Verlaten zijn voelde niet fijn.

De boot van Lauwersoog naar Schiermonnikoog is geen boot. Althans, technisch gesproken waarschijnlijk wel, maar menselijk gesproken helemaal niet. Je loopt in een container, uit de container, door een hek, over een betonnen pad, door een hek, door een metalen deur, en dan arriveer je in een metalen ruimte met stalen palen, en daar moet je gaan zitten. En dan is er enkel je rationele 'ik' dat tegen je moet zeggen dat 'dit' een boot is, want voor de rest is er niets dat aan die wezenstrek van deze metalen bak herinnert. Boterig is hij niet, zover zijn we wel losgeraakt van de betekenis die we aan dingen geven. De overtocht ging bonkerig. Er stond veel wind, en de metalen bak wist niet beter te doen dan met veel moterpower tegen de golven in te bonken en dat gaf een gevoel van een kar die voortdurend over hobbels in de weg moest. Het versterkte Oscars gevoel dat de wereld niet echt meewerkte in zijn strijd om het bestaan.

Bij aankomst op het eiland stond de zwart geschilderde bus van het hotel te wachten, zo een met de onvermijdelijke gouden letters om de ergens tweedehands opgekochte touringcar wat aanzien te geven. Oscar had een hotelletje uitgezocht met een grote reputatie, Hotel van der Werf, waarvan de oprichter Sake van der Werf, bekend stond om zijn handelsgeest, d.i. om het opdringen van zijn diensten aan jan en alleman. Het hotel straalde gezelligheid, en Oscar voelde zich direct thuis in de oude houten gelagkamer, waar een receptie ontbrak en je gewoon aan de bar moest inschrijven. Hij kreeg een dikke houten klepel met sleutel in zijn handen gedrukt en de mededeling dat 'hij het wel zou vinden', en die aanspraak op zijn zelfstandig handelen beviel hem wel. Het idee dat hij kon voldoen aan het ideaalbeeld van de samenleving, alleen en zonder wie dan ook handelen, kwam hem nu goed uit, het troostte hem. En dus beklom hij de trappen en zocht tussen al de kamernummers het zijne, nummer 14. Een ruime kamer, waarin twee bedden op hem wachtten, tot zijn ongewilde ergernis. Ze was er niet bij, dat hoefde toch niet benadrukt te worden?! Hij trok zijn tassen open, gooide de inhoud er bijna uit. Tot zijn ergernis sprong daar ook ineens een muis uit, een ongewilde passagier, wit met een bruin vlekje, en verdween schielijk onder het bed. Ook dat nog, op een of andere manier ergerde hem dat stiekeme meereizen. Hij moest eruit, lucht halen.

Hij trok zijn jas aan, zette zijn muts op, en stierde naar beneden, naar buiten. Schiermonnikoog is geen stad, ook geen groot dorp, het is eigenlijk een heel klein dorp. Buiten de vier hotels, de Spar, de kerk en de VVV is er niet veel. Welke richting je ook uit loopt, je bent er zo uit. Oscar bekeek de dorpskaart en wandelde de weg op die hij dacht te hebben gekozen. De weg was kaal, geen bomen geen planten, enkel toegang tot de dijk aan het eind van de weg. Niets dan weiland opzij van de weg. Een troosteloosheid die Oscar overviel. Hij betrapte er zichzelf op dat hij iets had willen zien dat hem opbeurde, iets waar hij vrolijk, of toch minstens vreedsaam van had kunnen worden. Pas op de dijk zag hij dat het aan de andere kant prachtig was, woest laagland met water. Een uur verder had hij wel begrepen in wat voor plaats hij terecht was gekomen: het eiland was een en al natuur, zij het zwaar beschermde natuur. Hij was langs de dijk rond gelopen, nou ja, voor een kwart van de ronde dan, en zag steeds

nieuwe plekken met wuivende pluimen, laag bos, kwelderland, etc. Het woei stormachtig maar voor zijn gevoel waren wind en land onverbrekkelijk bij elkaar, het moest gewoon zo zijn. Je kunt je op zo'n plek niet voorstellen dat de mensheid zo ver is af komen te staan van het soort natuur dat hij hier zag, dacht Oscar. "Wat hebben we eigenlijk gedaan? Is de toestand waar we in leven wel vooruitgang, als je zoiets als dit hier verliest? Hebben we wel enig idee van wat we verloren hebben door 'vooruit' te gaan?" Hij in elk geval niet besloot hij. Hij had 8 kilometer gelopen en vond het wel mooi geweest. Terug naar het hotel, eten zoeken en naar bed.

2.

De ochtend was donker, veel wolken en dreigend weer. Het weerbericht gaf aan dat er regen zou zijn vanaf 15.00 uur. Oscar schudde het idee van zich af dat hij binnen zou moeten blijven. Hij was gekomen om te lopen, en dan ging je lopen. Het dorp uit naar het noorden en dan het begin van het Waterstaatpad, dat naar het eind van het eiland aan de oostelijke kant leidt dat De balg heet, zoeken, dat was het plan. Hij begon opgewekt aan de wandeling terwijl de wind om zijn oren loeide.

De route was zelfs met de kaart in de hand niet simpel. Het ging over landweggetjes, dan door een prachtig bos, waarvan alle bomen in een en dezelfde kant scheefgewaaid stonden, langs plassen en vennetjes en grote rietkragen. Hij keek zijn ogen uit. Verrassend vond hij de heuvels die hij in het bos zag; waarschijnlijk oude duinen die ooit overgroeid waren geraakt. Zo zou heel Nederland wel ooit ontstaan moeten zijn, dacht hij. Plinius had ooit over de Nederlanders geschreven als dat volk dat op palen hutten in het water leefde tussen zo af en toe droogvallend land, maar dat was hier nergens voor nodig als je zulke hoge heuvels had en er plaats genoeg was om droog te wonen. Terugkijkend naar het dorp zag hij dat ook dat in feite op een heuvel lag. Niks is in de natuur wat je denkt dat het is, er is altijd weer een vloed van nieuwe verrassingen, dacht hij.

Hij volgde de route, althans dat wat hij dacht dat de route was, en belandde bij een hoog duin, die later een door de Duitsers tijdens de tweede wereldoorlog opgeworpen zandheuvel bleek te zijn. Er bovenop lag een Duitse bunker, bedoeld om een radar te huisvesten die er nooit gekomen was. De bunker lag verscholen in de zandberg. Je kwam erin door een bijna huiselijke trap af te dalen waarbij je precies in het oog van een schietgat keek, waarachter je bijna nog het vriendelijke gezicht van de dienstdoende luftwaffesoldaat kon zien die je begroette. De bunker had verschillende kleine ruimtes en een hele grote die waarschijnlijk als mapping room had gediend om de waargenomen vliegtuigbewegingen in kaart te brengen. Het idee om zo, ingegraven in de grond te leven vond Oscar wel iets knus hebben, alsof je als een familie mollen gezellig samen in je holletje lag. De bunker was nooit aangevallen, er zat geen enkel gat van een

kogelinslag in. Er waren indertijd in de geheime waarnemingsbunkers op dit eiland ongeveer 200 soldaten, en die werden afgescheiden van de bevolking van 700 zielen gehouden, zodat ze altijd met elkaar waren, en natuurlijk met die overvliegende geallieerde vliegtuigen. ‘Een absurdistisch tafereel’, dacht Oscar, ‘zitten in een betonnen bak in de grond, en alle andere aanwezigen zijn alleen streepjes op een scherm.’ ‘Een leven als een streepje’. Het idee dat hij niet meer dan een streepje zou zijn trok hem niet en hij liep huiverend de bunker uit, terug het pad op. Tot zijn verbazing kwam hij een paar honderd meter verder een dorp tegen, dat hij niet op de kaart had gezien en ook Schiermonnikoog heette. Het kostte wat denkwerk en hij moest een paar vastgeroeste schroeven in zijn hoofd weer losdraaien voordat het tot hem doordrong dat hij mogelijk echt weer in het dorp Schiermonnikoog stond, en dus in een kringetje moest zijn gelopen. Enkele ogenblikken bleef hij verbluft stil staan, twijfelend of dit het moment was om zichzelf voor de kop te slaan of dat het mogelijk toch positiever was alsnog de goede richting uit te lopen en gewoon door te zetten. Als de vraag zo gesteld wordt is het antwoord al duidelijk, en voordat hij het zichzelf helemaal bekend had was hij alweer op weg, het pad op waar hij net vanaf gekomen was. Twee kilometer verder vond hij een restaurantje in het duin. Tijd voor koffie.

Toen hij vroeg aan de ober hoe ver het was naar De Balg werd het stil om hem heen. “12 kilometer” zei die, “maar ik zou het maar niet proberen”. “Hoezo” zei Oscar. “Nou, je hebt zoiets als hoog water en je kunt op de Balg afgesneden raken en bovendien is het te ver, en je haalt dat dus niet.” Oscar lachte, bang maken werkte niet snel bij hem; iemand anders zou dat ongetwijfeld eigenwijsheid hebben genoemd, maar die was hier niet, en toen een paar mannen aan de bar meewarig naar hem begonnen te lachen was zijn besluit genomen. “Hebt u daar wel goede schoenen voor?” probeerde de ober nog. “Jawel” zei Oscar en wees op zijn oeroude maar vertrouwde hoge schoenen “Dus, als ik het goed begrijp, kom ik zo tot paal 13 en niet verder”. “Als u wilt” zei de ober, en wuifde hem vrolijk uit. Oscar liep het pad, zoals hem verteld was, een 50 meter terug, en sloeg daar een zijweg in, waarop hij na enkele honderden meters al begon te twijfelen of dit wel de goede weg was. Twee fietsers legden hem uit

hoe hij het begin van het Waterstaatpad zou vinden, en wat zij zeiden bleek te kloppen. Het Waterstaatpad begint als een groene strook met het bord 'ruiterpad' ernaast, en is vanaf het begin vernield doordat iemand er met een terreinwagen doorheen is blijven rijden. Maar in het midden, op de groene strook tussen de wielsporen veerde de grond onder zijn voeten en dat maakte het lopen een makkie. Hij grimlachte om de onnozele onderschatting door de ober en de bezoekers van het restaurant.

Het pad liep in een rechte lijn in oostelijke richting. Aan zijn rechterhand lag de kwelder een groot gebied met water, pollen gras, stukjes land, vol van vogels en planten en laag blijvende boompjes en struiken. Links lag hoog duin, en het pad bleef systematisch aan de voet van het duin, zodat Oscar zich wel kon voorstellen hoe hij op zijn gemak tot aan De Balg zou kunnen lopen en terug zijn voor het water omhoog kwam. Alleen, het pad bleef niet zo mooi zichtbaar, het begon ook wat te slingeren, en er kwam langzaamaan steeds meer water in te staan. Oscar hield zorgvuldig het midden aan om op te lopen, maar op een gegeven moment was dat midden niet echt meer duidelijk te onderscheiden. En nog wat verder zag hij tot zijn verrassing het pad gewoon rechttoe rechtaan onder water duiken. 'Dat hadden ze hem wel eens mogen zeggen' schoot het door hem heen. 'Meewarig kijken, maar niks zeggen'. Maar wandelen op Schiermonnikoog was een speciale missie geworden voor Oscar, niet zomaar iets dat je bij de minste tegenslag kon laten vallen als je in jezelf wilde blijven geloven. Hij besloot dat hij toch kon proberen op de voet van het duin naast het pad verder te lopen, en dat deed hij (niet in de gaten hebbend dat het duin helemaal niet voornemens was in oostelijke richting verder te gaan). De hellingen waren vol begroeid, met de meest prachtige kleurige mospaletten ertussen, en Oscar keek zijn ogen uit en vergat meerdere malen het pad in de gaten te houden.

Wat hij wel merkwaardig vond was dat er rechts van de kwelders die langs het ondergelopen pad lagen duinen waren verschenen. Hij had op de kaart gezien dat er allemaal stroompjes en inhammen waren aan de zuidkant van de kwelders en nu waren er plots duinen die hij niet op de kaart zag aangegeven. Er begon een begin van twijfel in hem op te komen.

Het lopen ging steeds moeilijker, hij moest zich door een paar bosjes heen werken, zag steeds meer het spoor van zijn voorgangers in het gras niet meer, en het weer begon te betrekken. ‘Klassieke manoeuvre om jezelf in de nesten te werken’ dacht Oscar. Twijfelend keek hij steeds naar het ondergelopen weggetje dat op zijn kaart een rechte streep richting De Balg was. ‘En toch komen wij mensen hier altijd uit, doen we al duizenden jaren’, dacht hij. Maar toen hij daarover nadacht kwam er twijfel in hem op. Waarom moest iemand zo tot het uiterste puntje van dit kikkerland gaan om nog schoonheid te zien’, dacht hij. ‘Wat is er nu goed aan om al dit moois, dat ongetwijfeld overal in Nederland aanwezig was, uit te roeien?’. Hij zuchtte, dat soort gedachten mocht je immers niet hebben, verworpen tot sombermans werd je dan toegedicht.

Hij zag een klein paadje links, dat tegen het duin opkroop, en dacht ‘als ik hier nou eens omhoog ga, dan zou ik de zee aan de andere kant zien en over het strand kunnen lopen. Maar bovengekomen zag hij tot zijn starre verbazing alleen eindeloos veel bush, struiken, boompjes, maar geen duidelijk pad, geen huizen, geen zee. Verbluft zakte hij achterover op de grond. Hij moest op het smalste punt van het eiland zijn, en er was geen zee te zien.

Oscar zat in diepe gedachten verzonken tussen twee grote pollen op de top van het duin. ‘Heb ik een kaart, een kompas, een klok, een gsm met google maps en Waze, en weet ik nog niet waar ik ben. Hoe is het mogelijk, waartoe dient al die rotzooi dan? ‘Hij keek berustend naar de hemel, die inmiddels veel blauwe plekken was gaan vertonen, ook al loeide de wind nog steeds om zijn oren. Het idee dat hij uiteindelijk met al zijn techniek in zijn zak, en nog niet veel verder was dan die pollen hier om hem heen be kroop hem. ‘Is het allemaal wel zo geweldig, die computer waar hij thuis op werkte bij het vertalen, die magnetron, oven, mixer en god weet wat voor machinerie, waardoor je huis meer op een fabriek begon te lijken dan op een woonplaats. Was het eigenlijk allemaal wel verbetering, wat je daar dan ook onder moest verstaan. Ja, wat was verbetering eigenlijk? We zijn allemaal volgestouwd met opvattingen over vooruitgang, maar waarom niet met opvattingen over achteruitgang, waarom snap ik dat dit hier eigenlijk mooi is, terwijl we het zoveel mogelijk afgebroken hebben, en die afbraak toch vooruitgang noemen? Er zit

iets tegenstrijdigs, het deugt niet.' Hij tuurde door het helmgras op de pol voor hem naar de duinen achter de ondergelopen weg, alsof daar antwoorden lagen die hij moest vinden. 'Gaan we nu met technologie er beter op worden? Dat hele idee van verlichting, alsof er eerst duister was en daarna iemand het licht aandeed zodat we eindelijk zagen wat er om ons heen was, dat heeft nu tot gevolg dat we niks meer zien, omdat we het allemaal hebben laten verdwijnen en vervangen door een scherm van plastic, metaal, elektronica, en rommel waar geen inhoud meer in zit behalve technologie. En gaat technologie iets redden dat het eerst zelf vernietigd heeft? Is dat niet wat al te optimistisch? 'Oscar zuchtte onwillekeurig bij zijn eigen gepieker. 'Is een technologische redding van de natuur niet zoiets als een slager die van zijn stukken vlees weer een koe probeert te maken?' Je wordt ongemakkelijk van al dat gedelibereer en Oscar ging even staan om te kijken hoever hij kon zien, en zag heel in de verte het puntje van een vuurtoren. 'Nou, dat is tenminste iets, word ik misschien nog gered door de techniek van een vuurtorenbouwer. Hij tuurde nog eens door het helmgras, dat zachtjes heen en weer wuifde voor zijn neus. 'Hypnotiserend 'dacht hij' hypnotiserend zoals het leven. Alles blijft maar monotoon heen en weer bewegen, en wij doen maar mee, alsof we even willoze grassprietten zijn. Wij mensen, we zijn niet meer dan dat, wuivende grassprietten in de wind van de tijd. En dan de ironie dat we altijd maar krijgen voorgeschoteld dat we 'vooruit' gaan, en geen mens weet wat precies achteruitgaan is. En dan te weten dat er in het universum helemaal geen verschil bestaat tussen voor- en achteruitgaan, dat is in wezen precies hetzelfde.' Hij lachte terwijl hij de beweging van het helmgras voor hem volgde, meewiegend in zijn gedachten.

Alleen, er klopte iets niet in die beweging. Het was net zoiets als bij dat bos dat hij gezien had waar alle bomen in een en dezelfde richting stonden scheef gewaaid. Als er een precies de andere richting zou zijn scheefgewaaid zou dat direct opvallen en je met stomheid slaan. Hier was ook zoiets, maar hij zag eerst niet wat het was dat hem zo ergens in zijn achterhoofd had getroffen. Een van de helmgrassprietten voor hem bewoog niet. Hij geloofde eerst vast dat het verbeelding was. 'Dat kon niet, helmgras wuift een kant uit en als er een spriet dat doet, doen ze het allemaal, dat is zoiets als een wet

van de natuur, toch?’ Hij boog zich voorover, met zijn gezicht bijna in de bos helmgras voor hem: een van de helmgrassprietten stond stijf rechtop en hij stond ook stil, doodstil. Het duurde even voordat het hoofd van Oscar bereid was die conclusie te trekken, en hij bleef de bos helmgras argwanend bekijken. Vergissen was maar al te menselijk en ook al te Oscar’s, dat wist hij ondertussen. ‘Grassprietten wuiven in de wind, dat staat vast’ mompelde hij in zichzelf. Hij stak zijn hand uit naar de stijve grasspriet. Die voelde hard aan, als een stukje aluminium of metaal. Oscar liet zijn vingers erlangs glijden. Het oppervlak was glad, niet echt scherp maar wel heel dun, inderdaad, op het oog precies een grasspriet. Maar dat was het niet.

In stille verbazing ging hij achterover zitten. ‘Hoe kon er nou in the middle of nowhere een stuk metaal uit de grond steken, en dan zo dun en toch niet afbreken en roest zag hij er ook niet op’. De verbazing overviel hem, en toen schoot hij in beweging. ‘Belachelijk, ik ga me toch niet laten overrompelen door de aanwezigheid van een dun stuk van iets dat uit de grond steekt. Kom op zeg, ik zal eens zien waar het aan vast zit. ‘. En hij begon direct met zijn handen aan het ding te trekken. Het gaf geen krimp en hij was ook bang dat hij er zich toch aan zou snijden. Het zat duidelijk ergens onder in het zand vast en dus begon hij nu aan de voet van de pin te graven. Er kwam meer pin boven, en toen nog meer pin totdat hij bijna een meter pin vrij had en hopeloos stilzat tussen de berg wit zand die hij weggegraven had om de pin vrij te maken. Er was geen eind, liever geen begin aan de pin gekomen. Misschien was hij naar beneden toe iets dikker geworden, maar dan wel zo’n klein beetje dikker dat het verschil op het blote oog niet echt te zien was. Oscar bekeek de naald die voor hem stond met verbijstering. Hij dacht’ dit is te gek, dat ding kan onder ergens vast zitten, maar hij is zo dun dat ik hem toch makkelijk van zijn plek moet kunnen krijgen of anders afbreken’. Hij zette zich met zijn rug tegen de zandberg, zette zijn voeten tegen de pin, en drukte uit alle macht tegen de pin met als gevolg dat de zandhoop achter hem wegschoof en hij bijna van het duin kukelde. Het was even stil na al deze inspanningen. ‘Ja’, dacht Oscar, ‘en als ik harder druk snijdt dat ding nog door mijn schoenzool, dat moet ik helemaal niet hebben’. Wat te doen als je in situaties komt die opgelost moeten worden maar niet opgelost worden? In het liberale denken moet je

alleen doen wat je zelf wilt, maar als er ongeacht wat je wilt niks opgelost wordt is dat een vrij nutteloze vrijheid. In onmacht bekeek Oscar zijn naald van alle kanten. ‘Was dit eigenlijk wel een probleem’ dacht hij. Hij kon zich ook gewoon omkeren en iets anders gaan doen, zoals elke liberaal hem zou zeggen. Je bent alleen een individu, die naald is daar en jij bent hier, en je hoeft geen last van elkaar te hebben, toch? Oscar wist eigenlijk niet zo zeker of hij er wel de voorkeur aan gaf hier liberale overwegingen te laten meespelen, maar de naald alsnog willen bewegen leek hem geen optie meer, en zijn rug ernaar toe draaien was dan toch het meest voor de hand liggende. Alleen kon de naald zo niet blijven staan, er zouden mensen en dieren in kunnen vallen en dat probleem vroeg om een oplossing en kon volgens Oscar wel opgelost worden. En dus zag deze wereld enkele minuten later een ijverige Oscar zand schuiven in de richting van de naald om hem opnieuw in het zand te laten verdwijnen. Dat viel nog niet mee, en hoe Oscar ook werkte, een heel klein stukje van enkele centimeters bleef uitsteken boven het zand. ‘Ach’, dacht Oscar, ‘dat is ook niet zo erg, dan vind ik hem ook makkelijker terug als ik dat zou willen’.

Toch nog lichtelijk beduusd van het gebeuren met de naald daalde Oscar van het duin af naar beneden om zijn weg te vervolgen. Tot zijn verrassing liep het paadje over de voet van het duin 500 meter verder uit op het strand. En plots herkende hij de plek: hij was terug op het strand pal voor het restaurant waar hij begonnen was en die ober zo meewarig had gedaan.

Het was hem eerst een raadsel hoe dat mogelijk was, totdat hij zich realiseerde dat de voet van het duin volgen nog geen verplichting inhield voor het duin om in rechte lijn te gaan. Integendeel, het duin was geheel en al rond, en hij had keurig de ronding gevolgd en was zo vanzelf op de weg terug gezet. Hij lachte, een beetje zelfrelativering is nooit weg. Oscar bereikte zijn hotel zonder problemen, bezag op zijn gsm dat hij 19,2 kilometer had gelopen, en viel vervolgens in een diepe slaap waaruit hij pas de volgende ochtend weer wakker werd.

Doezelig aan het ontbijt gearriveerd schoot pas bij de derde hap van de omelet hem de naald weer te binnen. De diepe frons op zijn voorhoofd verraadde dat hij geen raad wist met een dergelijk verschijnsel. 'Hoe kan er nou, midden in de duinen van Schiermonnikoog, een naald uit de grond steken? En hoe kan die van een zo hard en stijf materiaal zijn dat ie onmogelijk is te breken? En hoe kan het dat hij bij het graven niets had kunnen vinden waar die naald aan vast zat?' Hoe meer vragen, hoe minder antwoorden.

In deze wereld van technische logica en technisch-logische vanzelfsprekendheden horen geen onverwachte en onvoorziene dingen te gebeuren. Je ziet ook niet plots een aap zijn kop uit de cilinderkop van een auto steken. Oscar moest lachen om de vergelijking. Het was absurdistisch, iets voor een goochelaar, een magisch-realistische schilder: een totaal onwerkelijk onwaarschijnlijk fenomeen, waarbij je natuurlijk -dat wist hij wel- moest doen alsof er een volkomen normale technische of natuurwetenschappelijke verklaring voor was, zoals een politicus zou doen die zijn beleid wilde verantwoorden.. 'Er was niks vreemd aan de hand met het fenomeen, hij moest er gewoon even opkomen hoe dit kon'. En met die geruststellende vaststelling kon hij 2 minuten leven, en toen barstte hij uit: "het kan helemaal niet". De andere gasten aan het ontbijt keken vreemd op van die knokige slungel die plots uit zijn stoel vloog en dat riep. In Nederlandse hotels wordt altijd beschaafd gezwezen, heel soms iets gezegd, maar nimmer te nooit iets geroepen. Oscar was zich zijn vergrijp onmiddellijk bewust. "Pardon, er ontschoot me iets". De omzittenden gaven door hun stilzwijgen te kennen dat ze hem zijn duidelijk vergaande staat van idiotie vergaven.

Oscar begon koortsachtig in zijn brein te graven. 'Hij verbeelde zich dit hotel', 'of nee, niet het hotel, maar het incident, de naald'. Twijfelend staarde hij naar zijn bord. Het was iets wat zij zeker zou hebben gezegd, maar was hij nu ineens zo volgzaam geworden dat hij het zou geloven, alleen omdat zij het wilde? Bruusk schoot hij overeind, griste naar zijn jas en rende de ontbijtzaal uit, op weg naar de plaats waar hij meende dat het incident gisteren plaats vond. Onderweg remde hij af: 'waarschijnlijk was het kleine stukje naald dat gisteren had uitgestoken alweer verdwenen onder het zand, hij

zou het zo goed als zeker niet terugvinden, mogelijk was het ook door de stormwind afgebroken, het was immers zo fragiel dun'. Hij vond de plek terug waar het paadje begon dat omhoog het duin op leidde en sprintte, voor zover zijn knokige benen dat gedrag toelieten, naar boven, draaide om de voorste pollen heen, en stakte toen compleet: de naald stond daar, glansde mat in de zonen leek zichzelf wel uitgegraven te hebben. Oscar had hem achtergelaten met misschien 3 a 5 cm vrij boven het zand, en nu waren er 10 a 15 cm. Hij schudde zijn hoofd. Misschien was er een perspectivische vertekening, was al het zand gaan schuiven door de wind, en leek het alleen maar zo. Hoe moest hij dat bepalen? Misschien als hij nu groef zou hij wel onder in het zand iets meer duidelijkheid vinden. Als een wilde wierp Oscar zich op het zand, een groot soort Sint Bernardhond had het hem niet verbeterd. Het zand vloog door de lucht, van beneden uit moet het er uit hebben gezien alsof het duin bezig was te ontploffen.

Toen Oscar 1,5 meter van de naald had vrijgemaakt en niks verder was gekomen dan de idee dat de naald inderdaad naar beneden toe steeds iets dikker werd, maar ondertussen wel dezelfde naald bleef, toen knakte er iets in zijn hoofd. Dit kon helemaal niet. Er moest zoiets als autosuggestie in het spel zijn. Hij zou het tegenover haar nooit toegeven, maar hij gaf het zichzelf wel toe: hij moest zijn begonnen zich dingen te verbeelden. Flinterdunne naalden die niet breken en rechtop blijven staan in wit los strandzand, zonder dat er iets te vinden is dat ze vasthoudt, dat is iets te veel van het goede. In wanhoop greep Oscar naar zijn hoofd. Wat was er van hem geworden dat hij in zo'n onzin kon geloven, wat ging er mis in zijn brein dat hij dingen waarnam die er niet konden zijn? En in vertwijfeling schopte hij tegen de naald.

Die gaf alleen geen krimp, en aangezien Oscar hard schopte ging de naald wel door zijn schoen en arriveerde tussen zijn grote teen en tweede teen, en dat deed heel erg zeer. 'Auw' schreeuwde Oscar, terwijl het bloed uit zijn schoen in het witte zand sijpelde. Achterover gevallen in het zand keek hij in wanhoop naar de naald. Een naald die niet kon bestaan maar wel pijn kon doen.

Tegenover hem keken vanuit een holletje twee muizen toe, vol onbegrip voor zoveel geweld.

Hij moest hier weg, gewoon loslaten, zichzelf oprapen. Hij strompelde het duin af, terug naar dorp en hotel, en nam vervolgens de eerste boot terug naar het vasteland. Gevlucht voor de eigen waarneming, het eigen bewustzijn.

3.

Het was een drietal weken verder voordat Oscar aan zichzelf bekende dat hij niet gek was. Alles in zijn leven functioneerde normaal. Had zij weer een paar verwijten, dan zag hij die al mijlen tevoren aankomen en wist ze te pareren voordat ze bij hem arriveerden. Alles was eigenlijk even controleerbaar als vroeger, zijn ratio deed nog altijd wat ie moest doen. Bleef daar alleen dat ie dat toen, op Schiermonnikoog, niet deed. Die kleine rest van twijfel zat hem dwars. Kon het zijn dat ie toen als het ware een heel tijdelijke instorting van de geest, een fatale schok in zijn hersenen had gehad, waardoor hij dingen had gezien die er niet waren; wat, niet waren, helemaal niet hadden kunnen zijn. Hij sprak zichzelf zekerheid in: ‘het kon niet zo zijn dat je fysiek onmogelijke dingen zag, dat was iets voor softies en spiritualisten, maar niet voor hem. Hij zag heus wel wat hij zag.’ Maar precies dat soort bemoedigend gepraat hielp niet, als hij zijn gekneusde voet weer bekeek, waar de sporen van de botsing met de naald nog altijd pijnlijk zichtbaar waren. ‘Wat was er nu werkelijk gebeurd, waar ergens tussen inbeelding en echte beleving lag de waarheid?’ Hij kwam er niet uit, begon zelfs langzamerhand in zichzelf te mompelen als hij zich moed probeerde in te praten, en op een gegeven moment had ze er genoeg van, zei hem zichzelf bij elkaar te rapen, en dan in vredesnaam maar te gaan

kijken als hij echt dacht, of minstens voor mogelijk hield, dat daar een naald stond in het duin.

Dat was wel een opluchting, dat ze hem tenminste niet langer verweet met luchtfietserij bezig te zijn en hem zelfs aanmoedigde het dan maar te gaan testen, dat mogelijke waanidee van hem. Hij stapte met een soort van opluchting in de trein: nu zou het moment van de waarheid toch aanbreken, eindelijk een eind aan alle begoochelingen. Hij zat bijna voetentrappelend in de bus die hem naar de boot bracht, had wel voor de boot uit kunnen zwemmen, en rende bijna naar het hotel. En voordat er sprake was van een fatsoenlijke inschrijving in het gastenregister was hij al verdwenen, op weg naar de plek waar de waarheid gevonden moest worden.

De naald stond daar, strak en onbewogen, alleen iets groter dan hij hem achtergelaten had. Hij stak nu circa 2 meter uit het zand, en hij was inderdaad aan de voet waarneembaar iets dikker dan aan de top. Oscar bekeek hem met een mengeling van voldaanheid en verbijstering. Ja, wat hij zag stelde hem gerust: hij had gezien wat hij had gezien, er stond inderdaad een onbeweeglijke naald. Maar daarna bleef de vraag wat daar nu stond, hoe het kon dat het er stond. Hij bleef in stilte ernaar kijken. De naald maakte geen geluid, bewoog niet, verkleurde niet, stond er gewoon te staan, in stilte.

‘Ja’, dacht Oscar, ‘je kunt hem ook gewoon laten staan natuurlijk, er gebeurt verder niks!’ En bovendien, dacht hij, ik kan mensen wel gaan vertellen wat hier staat maar er zal niemand zijn die me gelooft, net zoals zij me niet geloofde, en dan sta ik voor gek en ben ik nog meer alleen dan ik altijd al was. Maar voor hemzelf was de naald, zoals hij daar stond, wel een hele geruststelling: hij had hem zich niet verbeeld, zijn brein deed nog wel altijd wat het geacht werd te doen. Opgelucht en tegelijkertijd een tikkeltje ongerust keerde hij terug naar het hotel. In de drukke gelagkamer was er niemand die aandacht aan hem schonk, wat hij normaliter wel normaal had gevonden, maar nu begon hem dat ongemakkelijk voor te komen. Hij had de vage drang te moeten vertellen, en de grote angst voor wat er zou gebeuren als hij iemand iets zou vertellen. Het gevolg was dat hij in stom stilzwijgen de hele avond aan een zijtafeltje zat met een glas bier, nou ja, meerdere. En toen de gelagkamer al leeg begon te lopen

sprak hij mensen aan: “of ze de naald wel gezien hebben, of ze wisten wat dat was, of ze hem niet wilden uitleggen wat het was.” Maar de dubbele tong waarmee hij zijn vragen doorspekten zorgde ervoor dat ze hem niet serieus namen, de zoveelste zatladder-toerist.

Oscar vluchtte in radeloosheid uit het dorp weg, terug in de bus, terug in de boot, terug in de trein, terug naar haar.

Hij zou het haar uitleggen, zij moest het toch begrijpen, zij wist toch dat hij niet in staat was oprecht te liegen. Ze knipperde niet eens met haar ogen:” Oscar, Oscar, wakker worden, jong, kom nou eens tot jezelf, zie de wereld nou eens aan zoals die is. Wat moet jij nou (en ik door jou) met het verhaal over een denkbeeldige naald? Denk je werkelijk dat we niks anders te doen hebben dan ons druk te maken over een naald, als die er al zou zijn, in de duinen van Schiermonnikoog,” Oscar keek haar onzeker aan, wist eigenlijk niet of dit nu een antwoord was op zijn verhaal, of dat ze eigenlijk meer bezig was hem totaal te negeren. “Maar hoe kun jij nou weten of die naald onbelangrijk is, of, eigenlijk, (hij werd nu opstandig), of wat dan ook belangrijk is?”. Ze zuchtte en lachte tegelijk.

“Ach Oscar, sinds vorige week zijn alle volken van Afrika nu ook officieel met elkaar in oorlog, miljoenen beginnen te vluchten richting Europa, en dan moet ik jouw naald daartegen afwegen?

Moet ik werkelijk nadenken over het afbreken van een naald, terwijl wij een regering hebben die doelbewust elke poging om onze samenleving te redden torpedeert, die alleen maar opkomt voor lobbygroepen als boeren en vissers en grote ondernemingen en niets voor onze samenleving, en helemaal niets voor ons klimaat doet? Heb je je verdomme wel eens gerealiseerd dat hun enige reactie op de noodklok die de Raad van State van dit land over de stikstofproblematiek luidde was dat ze zich afvroegen hoe ze die moesten omzeilen om toch maar meer te kunnen bouwen en meer te kunnen vervuilen. De gezondheid van jou en mij en onze kinderen is voor hun totaal niet aan de orde. In Chennai in India stierven deze maand meer dan 100.000 mensen van de dorst, gewoon geen drinkwater dat ze nog konden betalen, en geen haan die ernaar kraait hier hoor. Al zou jouw naald ongebroken blijven en alsmaar

doorgroeien, wat hebben jij en ik daaraan, als we straks in een ondergelopen huis zitten of jouw en mijn kinderen hier niet meer kunnen leven door de hitte? Kun je niet eens proberen de wezenlijke zaken te scheiden van de oppervlakkige uiterlijke zaken?”.

Oscar keek haar treurige gezicht aan: ”Maar hoe kan ik nu weten of dit maar een oppervlakkigheid is, een niet wezenlijke zaak? Alleen omdat het mij nog niet geraakt heeft, terwijl jouw klimaatprobleem ons al wel raakt? Dat zou pas een oppervlakkig besluit zijn, zo alleen afgaan op de fake werkelijkheid die we voorgeschoteld krijgen.” En weer keken ze elkaar aan, een mengeling van verdriet en woede.

Bij zichzelf begreep Oscar haar wel. De situatie, waarin ze nu leefden, ‘bekroop’ hen. Oscar vond dat wel een toepasselijke term ervoor. Het kwam ongrijpbaar op hen af. En ze konden niks eraan doen, door het onmogelijk zijn van een gemeenschappelijke politieke wil, een idee waar ze als bevolking allemaal achter konden staan, het ontbrak hen aan de stem en de macht om iets te doen. Je kon alleen in afgrijzen het op je af zien komen en ondertussen weten dat de lieden die zich politici noemden enkel bezig waren zichzelf te redden. Hij begreep haar maar toch kon hij het idee niet van zich afzetten dat als er iets gebeurde dat zo tegen de orde van het zijn, tegen de logica van het bestaan in ging, dat dat niet onbelangrijk kon zijn. ‘Een absurditeit is dat omdat ie tegen de orde van alles is, omdat die een klarenstoot voor een andere wijze van zijn is. Wie wist tenslotte wat die naald betekende, wat voor lading of boodschap of signaal erachter schuilging. Dat kon je toch niet weten?’ Vertwijfeld hield Oscar vast aan zijn twijfel.

4.

Iedereen zou zich hem herinnerd hebben als het zoveelste kolderieke dorpsverhaal, als

Als niet op een goede dag, een aantal maanden na het vertrek van Oscar, de plaatselijke strandjutter, Sietske, het hotel was binnengelopen met een verwilderde blik en een hand waar bloed uit sijpelde: “er staat een ding in het duin”. De hotelgasten hadden hem met verbazing bekeken. Sietske was eigenlijk een uiterst bedaard persoon

Zelfs toen hij per ongeluk met de motorzaag zijn vinger eraf sneed had hij niet meer gezegd dan dat ie er niet meer aan vast zat. Maar nu was het anders; het ding moest iets zijn dat buiten de normale gang van zaken lag.

De dorpingen waren en groupe naar het duin getogen. Bovenop het duin gekomen zagen ze een spits ding, bovenaan een naald, onderaan een dikke stok, van bijna vier meter hoog. Het bewoog niet. Dat was eigenlijk wel het meest eigenaardige, in al die wind die hier normaal was, al dat bewegen van de natuur, daar bewoog dit ding niet. Het stond stijf stil, gewoon een verticale streep in het beeld.

Ze hadden het ding voorzichtig benaderd, maar gevaar ging er niet vanuit. Hoe dichtbij je ook kwam, er reageerde niks. Vasthouden kon ook, ook dan gebeurde er niks. Eraan trekken, ook al deed je dat met 2 of 3 man, had ook geen effect: er gebeurde niks.

De dorpingen stonden er in vertwijfeling bij. Wat was dit en hoe kon het zo stokstijf blijven staan. Sommigen hadden dezelfde reactie als Oscar: als honden graven aan de voet van het ding, maar hoe hard ze ook groeven, hoe diep ze ook groeven, ze vonden alleen maar een verdere voortzetting van het ding in de grond, alsmaar dieper, alsmaar verder.

Het ding werd zo een erkend fenomeen, ‘de naald van het duin’, een nieuw natuurverschijnsel. Staatsbosbeheer liet onmiddellijk een nieuwe folder verschijnen, waarin stond dat naaldvormige uitstulpingen een natuurlijk bijverschijnsel waren van de schimmelvorming van berken die sowieso opgeruimd hadden

moeten worden. En de gemeente liet weten dat het RIVM het ding tot milieuvervuiling zou laten verklaren zodat ze het weg konden laten halen, en zo was iedereen druk in de weer om de komst van het ding te verwerken. Oscar hield vanuit zijn huis alle berichten over het eiland nauwkeurig bij, en zo zag hij op een dag het bericht langs komen dat Staatsbosbeheer had verklaard dat alle naaldevormige verschijnselen in de duinen aan de berken te wijten waren. En omdat hij wist dat de strijd tegen de berken een van de dogma's van Staatsbosbeheer waren, waarmee ze de natuurlijke ontwikkeling van de kwelders en watergebieden tegengingen, begreep hij dat die verklaring ingegeven was door het politieke motief de vernietiging van de berken te legitimeren en dus kolder was. Hij begreep ook tegelijkertijd dat ze de naald ontdekt hadden en dat hij niet langer de eenling was die zich wat verbeeld had. De naald bestond, was geen ingebeeld idee, was harde werkelijkheid.

Triomfantelijk hield hij het haar onder de neus. Het droge antwoord: "Ja, en dan?". En dat was natuurlijk ook zo: 'wat was er dan eigenlijk nog aan de hand?'. Maar in de geest van Oscar was de naald te groot geworden. Het was als het verhaal van de knopenmaker, die natuurlijk op zich niets belangrijks doet, maar al zo lang bezig was een knoop te maken die uit zichzelf uit het knoopsgat en evenzo makkelijk erin terug zou gaan, dat je die, op de dag dat hij die gevonden had, niet moest gaan vertellen dat de wereld bezig was te vergaan, want dat was op die dag veel minder belangrijk dan zijn nieuwe knoop. Zaken zijn alleen wezenlijk voor zover wij ze wezenlijk willen hebben. En dus was Oscar als knopenmaker even veel meer geïnteresseerd in de naald dan in het klimaat en de wereld.

Hij hield het niet langer uit, pakte zijn rugzak, zei 'doei' tegen haar en spoedde zich terug naar het eiland. In de trein las hij in de krant dat de regering had besloten dat de goedkoopste oplossing op het stikstof probleem was de boeren vergunning te geven meer megastallen te bouwen, en dan de ontluchting gewoon dicht te maken zodat er geen stikstof meer naar buiten kon, en dat er zelfs al berekeningen waren gemaakt door de LTO, de boerenorganisatie hoeveel extra winst dat per boer zou betekenen. Intussen meldde een ander bericht dat de aantallen doden in equatoriaal Afrika niet goed meer te tellen waren,

omdat het er gewoon te veel werden. Hij las het wel maar in zijn brein bleef de naald toch veel belangrijker.

5.

De gelagkamer van Hotel van de Werf was niet zomaar een plek op Schiermonnikoog. Het was de vroegere kamer van de post, waar alles verzameld werd dat met de postkoets en de boot mee moest. Het was daarmee ook de plek waar de eilanders elkaar tegenkwamen, niet alleen om ruzie te maken, wat ze natuurlijk graag deden, maar ook om een kaartje te leggen, alle roddels uit te wisselen, en hun afschuw van Den Haag te delen. Die gelagkamer was nu te klein. Iedereen verdrong zich om naar binnen te komen en het laatste nieuws over de naald te horen en in elk geval te laten weten dat ie het niet eens was met de laatste spreker en ook eigen alternatieve voorstellen had. In het oorverdovende geschreeuw was niet meer uit te maken of er een debat was en waar het dan over ging, en het zou niemand verbaasd hebben als de muren van de gelagkamer van het geweld naar buiten waren gaan bollen en uiteindelijk uit hun voegen waren gebarsten en omgevallen, maar dat gebeurde wonder boven wonder tegen alle wetten van de natuur in niet.

Maar productief was de samenkomst niet. Dat begreep burgemeester Fientje van Lent ook wel. De vraag was hoe zij, als rechtgeaarde politica, de wezenlijke vraag van haar soort moest oplossen, en dat was uiteraard hoe de macht over alle anderen te behouden. In de aard van het probleem had zij geen enkele interesse, maar het risico dat anderen dan zichzelf het voortouw zouden nemen en de loop van de gebeurtenissen zouden bepalen kon zij vanzelfsprekend niet nemen. Dus liet zij haar gemeentesecretaris met een megafoon op een stenen bankje buiten het hotel klimmen, en die riep zo hard hij kon dat de burgemeester een persconferentie zou geven. Dat is in de moderne politiek een soort toverspreuk: wat tegen de media gezegd wordt is immers bindend, wat tegen de burgers gezegd wordt kan straffeloos verbroken worden, en elke belofte aan de media is goud en elke toezegging aan de burgers is blik waard. En dus spoedden de brave eilanders zich naar buiten om de persconferentie aan te horen. “Namens het gemeentebestuur (die in koor verbaasd opkeken want zij hadden immers niets besproken) kan ik u laten weten dat een diepgaand onderzoek heeft vastgesteld dat er zich een nieuwe

constructie heeft opgebouwd in de bodem van ons eiland. Wetenschappelijk onderzoek ('van welk instituut zei een domme journalist, maar hij kreeg onmiddellijk een douw van zijn burens omdat die de rest van het verhaal wilden horen') heeft aangetoond dat die constructie de bodem van het eiland kan besmetten en als giftig moet worden beschouwd, en omdat het mijn taak als burgemeester is om de openbare orde en de burgers van dit eiland te beschermen, heb ik met de gemeenteraad besloten (die keken weer even verbaasd op) dat de naald vanwege de bescherming van de volksgezondheid verwijderd gaat worden. Deze opruiming zal door de openbare diensten van onze gemeente worden uitgevoerd volgens de plannen die daartoe met hen zijn opgesteld (nu viel de chef van de gemeentewerken haast van zijn stoel), en de uitvoering zal morgen om 08.00 uur beginnen en zal voor morgenmiddag zijn afgerond. ". Die laatste zin pikte Oscar, die tijdens de persconferentie was gearriveerd, nog net op. "Maar hoe dan" zei hij tegen de man die naast hem stond. "Dat" zei deze wijs "is nu ons probleem niet meer, ze heeft er haar eigen probleem van gemaakt". Een conclusie die de meeste eilanders trokken en ze gingen mompelend uiteen, op weg naar hun veilige huizen in de zekerheid dat hun burgemeester dom genoeg was gebleken om zelf de zwarte piet (excusez le mot, dat is nu eenmaal de Nederlandse taal) op zich te nemen.

De volgende ochtend kwam iedereen voor dag en dauw uit de veren. Het schouwspel van een geniale burgemeester, die klaar ging spelen wat tot dan toe nog niemand gelukt was, wilde niemand missen. Even voor 8 uur verscheen Fientje met achter haar een boos kijkende chef van de gemeentewerken. Vastberaden trok zij op weg, gevolgd door een niet onaanzienlijke schare dorpelingen en toeristen en enkele journalisten, naar het Schlei, aan de noordkust van het eiland, vanwaar zij de naald wilde benaderen. Hijgend en puffend ploegde ze haar niet onaanzienlijke lijf door het witte zand, tot ze aan de voet van het duin kwam, waarop, naar haar was verteld, de naald zich in een duinpan bevond. Vertwijfeld keek ze omhoog, niet zozeer afgeschrikt door het idee dat ze die helling omhoog moest bestijgen, als wel bevangen door de natuurlijk neiging van een politicus die zich altijd op het juiste moment achter de brede schouders van een ondergeschikte die later de schuld van alles moet krijgen te

verschuilen. Dus zei zij dapper tegen de chef van de gemeentewerken: “aan u de eer”. Hij keek haar berustend aan en beklom toen met twee gemeentewerkers en een zwaar uitziende ketting de duinhelling. Zij hadden kennelijk gedacht een oog van de ketting over de naald te gooien, maar de top van de naald zat inmiddels bijna 6 meter hoog en aan een ladder had niemand gedacht. En dus wikkelden ze de ketting, onder het toeziend oog van bijna de hele gemeenschap van de eilanders, om de naald en zetten die met een harpje aan elkaar. En daarop begonnen ze met drieën te trekken aan de ketting. De naald bewoog niet, hij trilde niet eens. Rood aanlopend hingen de drie met handen stijf geknepen om de ketting achterover met de hakken in het zand, maar niets gebeurde, niets bewoog. Een gejoel steeg op, de eilanders vonden het behalve grappig ook wel zielig, en ook een blamage voor hun eiland. Er waren per slot van rekening ook journalisten, en wat de media schrijven is weliswaar niet waar maar als ze het schrijven zit je mooi met dat verhaal opgezadeld, en dus kon het ostentatieve falen van hun gemeentelijke autoriteiten niet getolereerd worden. Fluks stortten zij zich en masse op de ketting en de puffende drie dienaren van de gemeenschap. Een onontwarbare kluwen van burgers begon uit alle macht te trekken aan alles wat ze maar vast konden houden. Petten vlogen door de lucht, jassen raakten gescheurd, en de zwaksten verdwenen onder de voeten van de zwaargewichten bijkans geheel in het zand. Er werd getrokken totdat het oorvocht zowat uit hun oren spoot en hun ogen uit hun kassen puilden. Maar toen ze keken naar het resultaat was er maar een ding duidelijk: de naald had niet bewogen. De journalisten die enthousiast foto's van de verslagen burgerij maakten begrepen niet waarom hun camera's vertrappeld raakten, maar de eilanders, Fientje voorop, begrepen wel dat er nu heel onherstelbare schade aan hun imago was aangericht. ‘Wat was dit voor smerig onding, dat zomaar uit het zand opdook, midden in hun eiland en hen publiekelijk onderuit haalde? ‘Fientje werd er niet goed van, de tranen biggelden over haar wangen, en Joris, de voorman van de eeuwige oppositie in de gemeenteraad vergat van de weeromstuit dat hij tegen haar was en als boer nooit met een natuuridioot zou samenwerken, en zei: “Ik gaon mi’n trekker hoalen”, en dat deed hij, en hij niet alleen. Dat gaf de andere burgers moed. Boeren krijgen immers altijd gelijk, ook als ze het niet hebben, en als

die met veel geweld iets doorzetten wijkt normaal gesproken de democratie die vroeger zo sterk werd geacht. Dus waarom zou zo'n dunne naald niet wijken? Vrolijk begonnen ze door elkaar te kwetteren, gingen zitten in het zand, en sommigen gingen naar de Marlijn, het dichtstbijzijnde restaurant, om koffie te halen. Na een klein half uur werd het geluid gehoord van zware trekkermotoren. Zo trots als een pauw, bijna alsof ze Den Haag binnenreden, kwamen er 5 trekkers aangereden. Claxons loeiden, eilanders juichten, 'het ging nu allemaal goed komen, de naald ging eraan'.

De tractoren reden naar de voet van de heuvel en stelden zich in een halve cirkel, met de trekhaak naar achteren op aan de voet van de heuvel. Er werd een nog veel zwaardere ketting, dan die van de chef van de gemeentewerken aangesleept en naar boven op het duin getrokken en om de naald gewikkeld, en toen werden onderaan het duin aan het uiteinde van de ketting vijf kettingen van elk van de tractoren vastgemaakt. De tractoren draaiden hun motoren warm, de motoren brulden, en Fientje, die nu wel een beetje rood aangelopen was maar wel geëist had dat zij om haar status te redden het startschot moest geven, stelde zich op op een veilige plaats, een meter van de knoop waaraan getrokken moest worden, en riep met schelle stem: "een, twee, drie start". De motoren brulden, de tractoren sprongen vooruit, en groeven zich vervolgens alle vijf meer dan een halve meter in het zand in voordat de bestuurders moesten toegeven dat ze niet echt vooruitkwamen. De naald bewoog niet.

De motoren waren afgezet, iedereen zweeg. Het was net zoiets alsof de Haagse elite ineens zou gezegd hebben: "Nee, wij kunnen echt niks van het besturen van dit land", dan zou ook iedereen met stomheid geslagen zijn. Hier heerste diezelfde onmacht, liever, erkenning van onmacht. Fientje begreep dat haar positie op het spel stond. Nu, in deze onzeker situatie, moest ze leiderschap tonen, zoals ze haar op de burgemeesterscursus geleerd hadden. "Beste mensen", zei ze alsof ze het meende, "u begrijpt dat dit geen succes is, en daarom zullen we het plan B dat we voorbereid hebben (de chef van de gemeentewerken bekeek haar argwanend) vanaf morgen in werking stellen zodat dit probleem binnen de kortste keren opgelost zal zijn. Gaat u gerust naar huis, de gemeente zal dit zonder uw hulp

en aanwezigheid prima op kunnen lossen”. Ze geloofde het niet echt zelf, maar het klonk goed.

De eilanders gingen naar huis, de meesten druk pratend, sommigen met wat twijfel en in zichzelf gekeerd. ‘Het was toch een vreemd idee dat er zich iets tussen hen had kunnen nestelen dat niet van hun eiland leek, ook niet van de natuur en van de orde van dingen die ze kenden en begrepen’.

De boot die de volgende ochtend bij de kade van Schiermonnikoog arriveerde bracht een niet heel gebruikelijke lading mee. Er stond een graafmachine met rupsbanden en een heel lange graafarm op. Fientje, pardon, de gemeenteraad natuurlijk, had kennelijk besloten de naald uit te graven. De machine begon richting de naald te rollen, en werd vanuit het dorp gezien, waarop de dorpingen vergezeld van enkele journalisten zich op nieuw naar de naald spoedden. Ter plekke begon Fientje te dirigeren, ‘eilanders links en op afstand, en journalisten rechts en op afstand, of nee, toch liever andersom, of was dat nu wel de beste opstelling?’ Het eind van het liedje was dat iedereen zich rondom de graafmachine had geposteerd, die op 5 meter van de naald was blijven stilstaan, maar door de mensen eromheen geen millimeter meer kon bewegen. De machinist bleef stil en hulpeloos bewegingsloos in zijn cabine, en Fientje zag al een nieuw echec en riep daarom ‘beginnen, beginnen’. En dus begon de arm te bewegen en groef voorzichtig een schep af aan een kant van de naald, en toen aan de andere kant, en toen nog eens. Er werd meer zichtbaar van iets wat een beetje op een mast begon te lijken en voor zover je kon zien toch zeker 15 cm doorsnee mat. Maar hij hield niet op, er was geen einde te zien en ook niks waar de mast aan vast zat. Fientje riep ‘doorgaan, doorgaan’ en de arm kwam weer naar beneden, en nam nog een hap en nog een hap, en Na een kwartier was het gat rondom de mast al twee meter diep, maar die stond onbeweeglijk en een einde was er niet. De machinist had al begrepen wat er zou komen en ging op zijn eigen houtje verder. Op ongeveer 3 meter diepte begon er water in de kuil te lopen. Dat was heel onhandig, want dan kon niemand meer zien wat er zichtbaar werd door het graven. Maar gelukkig had de machinist van de graafmachine zoiets kennelijk al voorzien, want hij klom met een diepe zucht van zijn machine en haalde van de meegekomen

aanhanger een moterpomp, die, eenmaal gestart, een oorverdovende herrie produceerde. De kuil rondom de mast was zo bevrijd van water, en de machinist begon opnieuw te graven. Een meter dieper was er nog steeds geen einde aan de mast en het water begon steeds harder de kuil in te lopen zodat de pomp nu moest blijven pompen. “Mevrouw ”riep de machinist door de herrie heen. Fientje realiseerde zich dat die man het tegen haar had en liep voorzichtig naar de deur van de cabine van de graafmachine. “Ik kan nog een meter, maar dan is het op”. “Hoezo”, zei Fientje” u had toch beloofd tot onder de voet te graven en niemand hier ziet toch al een voet”. Daar waren de omstanders het zeer mee eens en er steeg een goedkeurend gemompel op; ‘de burgemeester kwam voor hen op’. De machinist die gelukkig een heel bedaarde man was, bekeek haar op een wijze die Fientje herinnerde aan de juffrouw van de basisschool als ze weer eens een proefwerk rekenen had ingeleverd. “Hoe lang denkt u dat mijn graafarm is?” Aarzelend bekeek Fientje de graafarm. “Als u nou eens probeert het duin af te graven, dan kunt u toch dieper?”. “Als het hele duin moet worden afgegraven heeft u een leger graafmachines nodig, krijgt u ruzie met natuurmonumenten, en een enorme sloot water in de kuil waar een heel leger pompen voor nodig is, en bovendien heb ik daar eerst een vergunning voor nodig, die u mij met de huidige wetgeving helemaal niet mag geven.” Het punt was gemaakt, daar was geen tekening bij nodig. Het was over en uit met de graafmachine, en even later kon je hem terug zien ratelen op weg naar de boot.

In stilte staarden Oscar, Fientje en de eilanders naar de mast, die dus nu in de kuil zo ongeveer 9 meter hoog was gebleken en nog altijd geen einde te zien had gegeven en nu in een kleine vijver stond. Of je dit nu een impasse moest noemen valt te betwijfelen. In een land van polderaars is er alleen beroering als er geen overeenkomst is en de standpunten ver uiteen liggen, maar hier waren alle omstanders het eigenlijk wel eens: al het mogelijke was gedaan, en dus konden ze eigenlijk het onderwerp beter laten rusten – een mast stoorde immers niet echt – en hun activiteiten weer oppakken waar ze voor het verschijnen van de mast gebleven waren. Het was juist het tegendeel van een impasse’, dacht Fientje,’ eindelijk kon ze weer

verder'. Gelaten maar ook opgelucht sjokte het gezelschap terug naar het dorp.

Oscar had de boodschap begrepen. Aan zijn mast zou voorlopig niets meer gebeuren, en, omdat hij ermee gekomen was en ernstig verdacht werd van het voornemen het onderwerp steeds weer op te rakelen, was hij zelfs in Hotel van der Werf min of meer tot persona non grata verklaard. Hij moest vertrekken.

Op de boot kocht hij een krant om zich weer bij te lezen.

Op de wereld was er veel hetzelfde gebleven. De Afrikaanse oorlog was nu min of meer samengevloeid met de oorlogen in het Midden-Oosten, en de Saoedische opstandelingen hadden zich verenigd met de Jemenitische Hoethi's en dus werd er hevig gevochten in de woestijn waarbij onduidelijk was of de meeste doden er nu kwamen door de temperatuur van 55 graden of door wapengeweld. In Iran vochten de Moedjahedien Khalq, geholpen door de Turkse Erdogan, tegen de garde van de Ayatollahs en daarbij werd over een weer met gas en chemicaliën gestrooid, zodat grote delen van het land onbewoonbaar aan het worden waren, en het dus voor de westerse landen zeer onzeker was geworden of hun geliefde pistachenootjes, die immers uit die gebieden pleegden te worden geleverd, er nog ooit zouden komen.

Normaal zou het nieuws uit Europa beter zijn', dacht Oscar,' want dat was immers altijd zo'.

In Europa was er ook nieuws, want Polen en Hongarije, die vorig jaar de EU hadden verlaten, verwelkomden het Russische leger binnen hun grenzen, zodat de rust daar voorlopig verzekerd was, en vanuit Brussel kwamen fantastisch goede groeicijfers. De landbouwproductie had tot grote overschotten geleid, die voor wat betreft de granen voordelig in Afrika afgezet konden worden, en voor wat betreft het vlees naar de USA, zodat de EU reden zag om de subsidies aan de landbouw onder de noemer 'klimaatmaatregelen' fors te verhogen.

'Je zou er optimistisch van worden', dacht Oscar, 'vooruitgang alom en groei ook'. De enige wanklank kwam eigenlijk van de waterstanden, want er waren onderzoeksrapporten gevonden (die

eigenlijk officieel niet bestonden maar door Investico, het collectief van onderzoeksjournalisten, waren opgediept) waaruit bleek

dat het water op de Noordzee onrustbarend steeg terwijl het water in de rivieren onrustbarend daalde, en het land ook, zodat er een steeds groter verschil tussen de stand van het land en die van de Noordzee kwam en het vaderland steeds meer onder het zeewaterpeil kwam te liggen. De Minister-president had zich gedwongen gezien aan de pers uit te leggen dat deze rapporten alleen maar een voorlopige eerste versie betroffen, geschreven door een eenzame ambtenaar die geen toegang had tot de juiste bronnen, en had verder verklaard dat in het coalitieakkoord alle benodigde maatregelen al lang waren opgenomen, zodat er per saldo geen enkele reden was tot ongerustheid.

“Maar dan begrijpt toch iedereen dat die reden er juist wel is”, dacht Oscar. Hoofdschuddend verliet hij de boot en reisde met de bus naar Groningen om daar in de trein te stappen. Op de plaats waar hij moest gaan zitten had iemand een populairwetenschappelijk tijdschrift achter gelaten -Oscar wist niet eens dat die nog bestonden- en hij dook daar, moe als hij was van de actualiteit, met graagte in. Hij las dat er een nieuwe computer was ontwikkeld specifiek voor gebruik door huisartsen, of eigenlijk zoals hij geleidelijk aan begreep, in de plaats van huisartsen. De huisartsenpraktijk zou daarmee beperkt worden tot een hokje van 1 bij 1 met een scherm en een toetsenbord en een uitgifteloketje voor medicijnen. Iedereen die in het hokje kwam werd automatisch gescand (voor zover zijn horloge die gegevens natuurlijk niet al had gescand en doorgegeven aan de praktijkcomputer), de gezondheidsproblemen direct in enkele seconden geanalyseerd en de computer stelde dan direct de diagnose en gaf de bezoekende patiënt de benodigde medicijnen onmiddellijk via het uitgifteloket onder het scherm en stuurde de verwijzing direct naar zijn horloge of GSM door. Weg huisartsen, weg apotheken, weg doktersassistenten, apotheekmedewerkers, artsen en administratieve medewerkers en ziekenfondsadministraties. Alles kon nu vanaf de centrale huisartscomputer in Rotterdam geregeld worden. Wel was het zo dat die supercomputer in de USA gemaakt werd en vandaaruit ook bleef aangestuurd worden, en dat de eigenaar van die producent er vanwege zijn monopolie heel veel

geld aan wilde verdienen, zodat de patiënten nu meer geld moesten betalen dan vroeger aan het ziekenfonds. De Amerikaanse president had wel al laten weten dat er geen denken aan was dat Nederland die computer niet zou kopen, want dat zag hij als verraad aan de NATO. Oscar zou zijn huisarts missen, bedacht hij, dat was de enige waarmee hij het over haar kon hebben, zonder dat hij er onmiddellijk voor op zijn kop kreeg.

Thuisgekomen werd hij nu eens liefdevol ontvangen. Ze had voor hem gekookt, met een beetje spijt in haar stem verteld dat ze de gebeurtenissen op Schiermonnikoog had gevolgd, maar wel toegevoegd dat ze het nog steeds idioot vond dat er zoveel belang aan gehecht werd.

Het torentje is een voor de Nederlandse politiek typerend bouwsel. In alle landen ter wereld kunnen regeringsgebouwen niet groots genoeg zijn. Ze zijn eigenlijk niet bedoeld om te regeren, maar om de grootsheid van de visies van de regeringen in vergelijking met het ondermaatse karakter van hun bevolking uit te stralen. Het kleine torentje van de Nederlandse minister-president was daarom veelzeggend: allesbehalve grootsheid moest er uitgestraald worden. Maar het was wel de plek waar veel lijntjes van de Nederlandse samenleving bij elkaar kwamen. Vroeger was de minister-president iemand die als uitkomst van een compromis tussen allerlei bevolkingsgroepen in dat torentje kwam. Hij zat er dan niet voor zichzelf maar om dat uit te voeren wat de politieke gemeenschap voor het land wilde bereiken, en wat in het torentje gebeurde werd in grote lijnen voorbesproken in alle gremia van het land, in vakbonden, partijen, omroepverenigingen, voetbalclubs, coöperatieve verzekeringen, bankverenigingen, kerken, en culturele organisaties. Het torentje was voorheen het eindpunt van al die gesprekken.

Maar dat was al lang niet meer zo, de minister-president had geen enkel idee van gesprekken in allerlei organisaties meer, waarvan hij trouwens de meeste ook eigenhandig had afgeschaft. Tussen de goedkeuringsrondes, die vroeger verkiezingen heetten, door hoefde hij zo op het oog alleen rekening te houden met zijn eigen groepje dat in de kamers zat. En plichtmatig moest hij zich nu een dan op het Malieveld vertonen als daar weer een belangengroep zich kwam opdringen, maar wanneer dat was kon hij tegenwoordig volgen op het neonbord, dat de agenda voor demonstraties op het malieveld weergaf, en bovendien waren al die clubs wel zo vriendelijk het hem per mail vooraf te laten weten dat ze kwamen en wat ze moesten, zodat niemand voor verrassingen kon komen te staan. Het was plichtmatig toneel: als iemand wat extra's uit de pot wilde moest hij maar met zijn club naar het Malieveld zodat de minister-president er zijn kunstje mee kon doen en via de media de mensen klaar kon stomen voor de volgende goedkeuringsronde. Vanuit het torentje kon hij het Malieveld niet zien, maar aan het Neonverlichtingsbord en de aanwezigheid van de politie kon hij gewoonlijk wel zien of het

de moeite waard was te verschijnen. En de rest van de tijd zat hij in zijn torentje, het gebouw waarvan het formaat zo keurig het kaliber van zijn politiek weergaf.

En die tijd had hij ook wel nodig voor zijn werk. Want de echte machthebbers van het land zaten hem voortdurend achter de voddën en die kwamen niet naar het Malieveld. Hij was juist terug van een manifestatie van de cardiologen, die er slechts met hangen en wurgen toe waren te bewegen geweest om naar het Malieveld te komen voor hun eis dat ze een bonus bovenop hun vaste inkomsten moesten krijgen als hun operaties slaagden, en dat ze ook extra betaald wilden worden voor hun dienstverlening aan de farmaceutische industrie. Hij had het niet echt aangenaam gevonden dat ze het er zo dik oplegden dat hij al vooraf met hun eisen had ingestemd. Maar goed, dat was nu over, nu werd het tijd voor de echte zaken. In het torentje greep hij direct naar de telefoon, althans dat wilde hij doen, maar die ging al over voordat hij zelf kon bellen. ‘Marco’ zei een krakende stem aan de andere kant ‘hoe is het met je?’ Hij wist wie er aan de lijn was en dan was het raadzaam voorzichtig te zijn. “Ik kom net terug van een overleg met de cardiologen die hier staan te protesteren”. Het gelach aan de andere kant klonk niet echt opgewekt. “Oh kom Marco, er zijn belangrijkere zaken dan die toneelspelletjes. Heb je ondertussen wel gevolgd wat ons te wachten staat?”. “Ons?”, probeerde Marco voorzichtig. “Wij, jouw bedrijf, waar jij vandaan komt en veel van jouw maatjes in Den Haag, en waar onze koning in mee werkt, ‘ons’ ja; doe nou niet net alsof je niet weet wat Shell is want wij hebben jou gemaakt en dat kon ook anders, dat weet je best. Luister, het gedoe dat zich door jouw lakse houding tegenover de waterstijging aandient, dat kunnen wij niet hebben. Straks loopt Botlek en de hele Maasvlakte onder, komt de raffinaderij in Pernis onder water te staan en moeten we misschien onze lucratieve waterstoffabriek sluiten.”

De minister-president slikte even:” Je weet best, Bernard, dat het geld voor die werken om de Maasvlakte te beschermen er niet is en niet kan zijn zolang als jullie je belastingen en bijdragen niet willen betalen, en ik heb jullie daar altijd graag in gesteund, maar zonder sterke investeringen kan ik niets doen”. Het was nog geen seconde stil tot Bernard zei:” Gaan we nu slim doen? Je weet best dat wij de

sterkte van de economie zijn, en zonder ons komen er helemaal geen inkomsten voor de staat. Ik houd jou verantwoordelijk als er aan onze spullen iets gebeurt.” Het gesprek eindigde in tastbare toorn, dat kon de minister-president goed horen. Zijn goede stemming die stamde van de cardiologenmanifestatie was op slag weg. Het aloude probleem dat hij de staat moest uitkleden van zijn achterban en de grote machten in het land, en tegelijkertijd allerlei klussen moest klaren met die staat waarvoor dan geen geld meer was, bezorgde hem maagzuur. In die bui belde hij Ferdi van het ministerie van justitie en veiligheid.” Hoe is het met de Minervaboys, Ferdi, nog altijd gelukkig daar?” Ferdi had het ondertoontje niet gehoord en niet begrepen dat de minister-president niet echt stond te grappen. ‘Oh ja hoor, zolang de wetenschap ons steunt en dat is zolang wij de conclusies schrijven kan ik alles verdedigen, zelfs dat stikstof niet bestaat als het nodig is.” De stilte die daarop volgde alarmeerde Ferdi pas. “Ferdi, luister, ik bel je niet voor de gezelligheid, dus ik zou me kunnen voorstellen dat je even luistert. Ik krijg allerlei rare verhalen naar mijn hoofd over fratsen die onze zo keurig op Schiermonnikoog geparkeerde liberale zuster van groen links, Fientje van Lent, uithaalt. Ze is blijkbaar bezig met een eind hout dat in het duin staat, laat daar illegale kuilen graven, en roept de hele Nederlandse pers erbij om zichzelf in de kijker te werken. Let jij daar eigenlijk wel op?”

Ferdi hoorde het in Keulen donderen maar had ondertussen geen flauw idee waar dit over ging. ”Een houten paal? Bel je me nou over een houten paal?” Het was de minister-president al duidelijk: Ferdi had zitten slapen. “Luister naar me, ik heb al genoeg aan mijn hoofd, en burgemeesters die de media in rep en roer krijgen om aan een houten paal te trekken lijken mij verdacht.”. “Oh”, zei Ferdi. En veel meer viel daar ook niet op te zeggen. Hij had geen flauw idee wat hij achter het trekken aan een houten paal moest zoeken, maar begreep wel dat zonder actie van zijn departement hij grote kans liep binnen de kortste keren op een slimme manier onderuitgehaald te worden, bijvoorbeeld door het stellen van lastige vraagjes in de kamer door de partijgenoten van Marco die daarbij altijd gebruik maakten van gelekt materiaal waarvan niemand begreep hoe ze eraan konden komen. Nee, Ferdi moest reageren. Hij greep naar zijn GSM.

De mast had het rustig, want om hem heen was het echt opmerkelijk stil. Zo af en toe kwam er nog wel eens iemand, die van het tumult uit het verleden had gehoord, even kijken, maar die zag er eigenlijk niks bijzonders aan, behalve dan dat de kuil die er naar verluidt omheen had gelegen ondertussen dichtgewaaid was, en zelfs wat omhoog leek te zijn gekomen. Maar als je de mast niet eerder gezien had, kon je ook geen verschil zien, en zij die hem wel eerder gezien hadden, wilden hem eigenlijk niet meer zien, omdat hij hun alleen maar herinnerde aan de teleurstellingen van toen. Nee, iedereen liet de mast liever achter in het verleden. De weken en maanden verstreken, en de mast werd eigenlijk meer en meer vergeten, er was echte stilte omheen, zelfs het ministerie van justitie en veiligheid had geen beampte meer op dit probleem zitten, want degene die het had moeten doen was gepensioneerd, en de top van het departement had geen vervanger aangesteld, waarschijnlijk omdat de gepensioneerde beampte het klusje ook alleen had gekregen om van hem af te zijn.

Alleen, als je ergens niet naar kijkt, wil dat nog niet zeggen dat er ook niks gebeurt. Het was al wat maanden later dat de nieuwe chef van de gemeentewerken van de gemeente Schiermonnikoog naar het strand werd geroepen omdat er weer een paar dode walvissen lagen die zich verkeken hadden op de ondiepten voor de kust. Johan was een opgewekte figuur maar hij had het niet op het werkje van die dag. Rottende kadavers wegslepen is geen aardigheid, en dan nog wel twee. Ze gingen met tweeën op het klusje af, in de ATV van de gemeente, omdat te verwachten was dat de kadavers door het zand naar hogere plaatsen moesten worden gesleept om ze uit elkaar te kunnen halen. De beesten lagen aan het eind van het strand en waren met de eb achtergebleven. Het zag er smerig uit, en van de geur moest Johan's maatje braken. Ze slaagden met veel moeite erin kabels rond de kop te leggen, zodat die bleven haken achter het been van de schedel, en maakten de kabel vast aan de ATV. Johan kroop achter het stuur, ging achteruitkijkend rijden, om te controleren of het kadaver wel meekwam. Ze reden kalm naar de voet van het duin, totdat Johan voelde dat de ATV begon te klimmen en de kadavers droog genoeg lagen. Toen draaide hij zich met een zucht om, en zijn

mond viel open. Recht voor hem stond een enorme paal van wel 40 meter hoog. Hij bleef er even verbluft naar kijken, en pakte toen zijn GSM en belde naar de Marlijn, die een paar honderd meter verder lag. “Er staat hier een paal van ik weet niet hoeveel meter hoog, die ik nog nooit gezien heb”, zei hij, “die moeten jullie al lang kennen; waar dient die voor?” Het antwoord van de seizoenswerkers in het restaurant was dat ze inderdaad die paal dagelijks uit het raam zagen maar niet wisten waar die voor was.

Het was een raar verhaal. Hij ging, eenmaal terug in het dorp, recht naar de burgemeester om te vragen wat dat was. Fientje wilde van niks weten. “Waarom maakte hij zo’n drukte over een paal van 8 meter?”.

Johan keek haar verbaasd aan. “Hoezo 8 meter? Dat ding is zeker 40 meter.” Fientje werd spierwit en toen heel rood: “Jij probeert alleen me op stang te jagen. Dat kan niet, ik heb dat ding indertijd heel goed gezien, die is geen 40 meter, hooguit 9”. Johan begreep dat hier heel wat ellende achter verborgen lag, maar jong en onervaren als hij was, ging hij door: “Echt, ik verzin het niet, zeker 40 meter.” Fientje bekeek hem misprijzend. ‘Waarom moest ie ook zo nodig daar gaan kijken?’ dacht ze. Echt eronder uit kon ze natuurlijk nu niet meer, hij zou haar er later aardig mee onderuit kunnen halen als ze niks had gedaan terwijl ze het heel goed wist. “Weet je wat, we gaan de provincie om een onderzoek vragen”. “Een onderzoek” zei Johan verbaasd, “hoezo?”. “Omdat”, zei Fientje, “die paal een groeiende paal is.” “Palen groeien niet” zei Johan. “Precies”, zei Fientje, “en daarom vragen we een onderzoek.”.

De gedeputeerde van de provincie Friesland die belast was met de omgevingszorg was wel wat gewend maar niet dat gemeentes om een onderzoek naar een paal vroegen. Hij belde Fientje nadat hij de mail gelezen had. “Hadden ze het wel goed gezien, en hoe hadden ze dat dan gemeten”, vroeg de brave man. Natuurlijk had er niemand vanaf de top kunnen meten, en dus stelde de gedeputeerde voor dat er dan eerst maar eens onderzocht moest worden hoe hoog de paal eigenlijk was. Er kwam een gespecialiseerd onderzoeksteam van de Technische universiteit van Delft naar Schiermonnikoog om de paal te meten. Het leek hen geen echt moeilijke klus, en dus had het onderzoeksinstituut de meest overbodige figuren naar

Schiermonnikoog afgevaardigd. Ze arriveerden op een goede dag met de boot en met 2 fietsen, reden vanaf de boot direct naar de aangegeven locatie en haalden een laserapparaat met een fotostatief tevoorschijn, die ze aan de voet van de mast opstelden. Het was inderdaad een kwestie van klik en het was voor elkaar, inderdaad 41,5 meter, iets hoger dan hun was verteld, maar goed, vergissen op zo een hoogte was menselijk. Omdat het zo voorspoedig was gegaan hielden ze tijd over en gingen ze maar wat eten in de Marlijn, die tenslotte niet ver was. Drie uur en een copieuze maaltijd met wat alcohol later keerden ze nog even terug naar de paal, als het ware om hem goedendag te zeggen, want een beetje curieus hadden ze hem wel gevonden. “Kom”, zei de een tegen de ander, “We meten hem nog eens voor de controle, en dan gaan we naar huis”. En dat deden ze. De meting was 41,70 meter. “Dat kan niet”, zei de een tegen de ander, “heb jij hier zand onder verplaatst of het statief anders gesteld, of zoiets?”. De prompte ontkenning maakte duidelijk dat er iets was gebeurd dat hun pet te boven ging. Misschien was hun meetlaser wel kapot, of misschien maakten ze nu eenmaal fouten omdat ze niet de grootste lichten van het instituut waren. Onzeker geworden fietsten ze terug om de laatste boot te halen.

De directie van hun instituut was niet blij met hun verslag. Hadden ze een keer een simpel onderzoekje waar ze veel geld voor kregen en ook nog zelf de conclusies mochten schrijven, en dan was er een probleem. Met veel gemopper werd er een nieuw team samengesteld, nu met ervaren onderzoekers, geleid door Jeremy, en die trokken met een bestelwagen vol instrumenten en gereedschappen weer naar Schiermonnikoog.

Jeremy was een korte dikke man met ros haar en een knobbelneus, echt geen schoonheid, maar dat had hem nooit een barst kunnen schelen. Jeremy leefde voor de precisie, hij was de schrik van het instituut omdat hij altijd weer onnauwkeurigheden en fouten wist op te sporen. Hij had de taak eens en voor altijd een streep onder het probleem van de hoogte van de mast van Schiermonnikoog te gaan zetten. Zijn eerste probleem, zo had hij zich gerealiseerd, was dat de ondergrond niet stabiel was. Los en bewegend zand is geen basis voor een meting. En dus bepaalde hij eerst met precisiemetingen en een bijpassende berekening hoever een gegeven punt op de voet van de

mast verwijderd was van het mathematische middelpunt van de aardbol. Hij kwam tot een exact getal, en dat stemde hem tot grote tevredenheid. Zijn assistenten hadden vol bewondering zijn activiteiten bekeken en op zijn verzoek zijn berekeningen gecontroleerd. Ze moesten nog veel leren, en Jeremy vertelde ze daarom zijn meting ook eens te doen, precies zoals hij die gedaan had. Dat deden ze een voor een. De eerste deed precies de meting van Jeremy na, maar hij kreeg niet precies dezelfde uitkomst, het was drie centimeter meer. Jeremy lachte, klopte hem op zijn schouder en zei dat het heus nog wel eens goed ` zou komen. De tweede deed het nu nog eens, en kwam 6 cm hoger uit. Jeremy's gezicht betrok: "Kunnen jullie nu echt allebei niet een keer fatsoenlijk meten.? Ik doe het nog een keer voor." Dat deed hij en kwam nu zelf op een verrassende 9 cm meer dan zijn eerste meting. Met stomheid geslagen keek hij langs de paal omhoog. Dat ding groeide, hij werd hoger, en snel ook.

In allerijl rende hij naar hun auto, pakte zijn GSM en belde de directeur van het instituut. Die hoorde hem met verbazing aan. Hij kende Jeremy, en goed ook, en had een grondige hekel aan hem, want Jeremy had meerdere malen mooie opgedragen onderzoeken van zijn instituut de grond in geboord omdat hij er fouten in aangewezen had, waardoor het steeds moeilijke werd om onderzoeksopdrachten te verwerven met vooraf bepaalde uitkomsten.

En dat had nu wel tot gevolg dat de directeur er vrij zeker van was dat Jeremy geen onzin kletste: dat ding groeide. Hij zei tegen Jeremy wat hem logisch leek: "Dat ding leeft, Jeremy, alleen levende dingen groeien." Dat vond Jeremy voor de afwisseling (hij had geen al te hoge pet op van de directeur) geen onlogische gedachte. "Weet je wat", zei de directeur, "als je nou eens probeert een staal te nemen van het materiaal waar hij uit bestaat; dan kunnen we dat naar een biofysisch lab brengen en laten uitzoeken wat het is." Jeremy was overtuigd, dat ging hij doen. Hij haalde boren en een aggregaat uit de auto, zette die naast de paal, en zette de boor op de paal. En half uur en 5 gebroken boortjes later was het duidelijk: waar hij ook mee boorde en met voor soort boor ook, er kwam nog geen krasje op de paal. Hij rende terug naar de auto, pakte een groot formaat haakse

slijptol en rende terug naar de paal. Vele verwoede pogingen later was het duidelijk: hij sleep er nog geen krasje in.

Verbluft zaten Jeremy en zijn assistenten in het zand naast de paal. Wat was dit? Welk materiaal was nu echt ondoordringbaar. Jeremy bedacht nog iets anders: de hardheid van elk materiaal is een functie van zijn temperatuur en de energie in het materiaal. Dus moesten ze iets kunnen bereiken als ze extreem hoge temperatuur zouden gebruiken, bijvoorbeeld een koolzuurlasapparaat, en dat hadden ze toevallig ook bij zich in het busje. De lasinstallatie werd met flessen en al tegen de helling opgesleept, en aan de voet van de paal zette Jeremy het apparaat aan, zette een grote lasbril op en brandde op een punt zo lang mogelijk, en dat bleek 20 minuten te zijn, want toen was het koolzuur op en zat er nog geen stipje op de paal.

In stilte zaten ze gedrieën naar de paal te kijken. Na een half uur zei Jeremy:” Weet je wat? Dit is het, ik heb het gehad, dit is ik weet niet wat, maar geen onderwerp voor mij. Dat ding blijft volledig onaangedaan en het blijft groeien, en ik heb echt geen flauw idee wat het is. Misschien wel alien, misschien iets wat wij niet kennen van binnen de aarde, ik weet het niet, maar ik houd hiermee op. We maken nog wat foto’s meten de omtrek op, en gaan naar huis.” En dat was precies wat ze deden.

Diezelfde dag schoot het bedrijf van Jon Masters, dat normaal elektrische auto’s maakte en het monopolie op waterstofmotoren had, de tweede serie van 500 satellieten de ruimte in waarmee hij de internetschaal die hij rond de wereld wilde bouwen weer verder kon uitbreiden. Hij moest ook wel want zijn concurrent, Megallon, het bedrijf van zijn rivaal Joe Americanman, dat leefde van het monopolie op dataopslagplaatsen, had er een week eerder ook al 500 de ruimte ingeschoten voor zijn eigen spaceweb. De ruimte was bezig te klein te worden en beide rivalen vonden het een geweldige vooruitgang. (En, oh ja, er waren ergens een paar telescoopbeheerders die het kennelijk lastig vonden, maar die leefden van overheidssubsidies, dus, och, ja!)

En in het zand van het duin onderaan de voet van de mast kropen twee muisjes tevoorschijn die samen naar de kam van het duin

trippelden en daar samen naar de zonsondergang keken, vredig en stil.

Op het instituut veroorzaakte de rapportage van Jeremy grote verbazing. Hij had het opgegeven en dat was nog nooit gebeurd. En die verbazing werd een beetje panisch toen een van Jeremy 's twee assistenten liet vallen dat Jeremy hardop de optie van aliens had geopperd. En dat nam Jeremy hem niet in dank af want hij vond het zelf een volledig onwetenschappelijke opmerking, maar eenmaal uitgesproken tegenover de manager-directeur ging het allemaal een eigen leven leiden.

De directeur belde het ministerie van justitie en veiligheid, en, omdat het een telefoontje betrof en niet een rapport en dus niet in een lade geschoven kon worden, werd er prompt op gereageerd, en er was zelfs een hoge ambtenaar die zich het bestaan van die beambte herinnerde, die dat ding in de gaten had moeten houden en het uiteraard, zoals van fatsoenlijke ambtenaren verwacht mag worden, niet had gedaan. Er begonnen -strikt geheim natuurlijk- overal op ministeries alarmbellen te rinkelen. Er was iets dat niet te begrijpen was, en, als je iets niet begreep, dan was dat, zo wist iedereen, de vijand.

8.

Ferdi liet zijn geheime dienst een dreigingsanalyse maken, en die beschreven de dreiging als almaar groter naarmate ze er minder van begrepen. Dat eindigde in een dik rapport dat als geheim stuk naar de ministerraad ging. De minister-president was er blij mee, want dat leidde de aandacht af van de Maasvlakte die juist aan het onderlopen was. Dus zorgde hij per direct voor een onopspoorbaar lek uit de ministerraad naar de NRC. Hij had enige dagen tevoren, gedwongen door het state department in Washington, nog met vuur in de kamer verdedigd waarom het Nederlandse leger de nieuwste uitzinnige raketten van Lockheed moest aanschaffen, al waren die nog nooit uitgeprobeerd en wist geen mens hoe en of ze werkten. Ook had hij nog vers in zijn geheugen hoe de oppositie die vroeger links was hem had zitten treiteren over de nieuwste in Duitsland geproduceerde Glidertanks (waarvoor ze binnenskamers overigens al lang hun instemming hadden gegeven). En dus zou het hem wel goed uitkomen als hij het bestaan van al dat tuig in het Nederlandse leger kon verdedigen zonder in het risico van een oorlog verwickeld te raken.

“We kunnen geen aliens op ons grondgebied tolereren”, sprak hij ferm in de ministerraad, “dit moet met wortel en tak uitgeroeid worden”. Minister van Defensie, Sylvie Berghuizen, schrok zich een hoedje, omdat die lieve Marco haar nog niet had uitgelegd wat voor dingen die raketten waren en ze al zo was geschrokken van die herrie rond die Glidertanks, waar ze trouwens ook niet in had durven zitten omdat ze claustrofobisch was. En dan moest ze dit straks ook nog eens uit gaan leggen aan haar geheime vriendje, die bij de groen linkse partij zat, die weliswaar de tanks hadden gesteund ook al hadden ze het tegendeel beloofd aan de aanhang, maar de raketten wel een moeilijk verhaal vonden. Sylvie werd er gewoon niet goed van en begon zowaar te blozen.

“Maar Marco”, zei ze voorzichtig, “zouden we niet eerst een verkenning doen”. Dat vond ze zelf wel professioneel klinken, al had ze zich haar hele leven ver gehouden van alles wat wapens was. De minister-president keek haar vorsend aan “Die houding zou ik niet aannemen als ik jou was Sylvie, dan krijg je precies een bevestiging dat vrouwen niet durven en mannen wel, en dat odium wil jij

tegenover jouw achterban toch niet op je laden, is het wel?”. Daarmee was het pleit beslecht. Er zou een aanvalsplan worden opgesteld en voorgelegd aan de ministerraad, en, eenmaal goedgekeurd, zou de van dan af de als alien beschouwde paal worden aangevallen. De bewindslieden trokken ijverig aan het werk, de een om de bevolking de bedreiging van de natie in het hoofd te prenten, een andere om de andere Europese regeringen duidelijk te maken dat het een puur binnenlandse aangelegenheid betreffende verkiezingsresultaten betrof, en een derde, de ongelukkige minister van defensie, pardon, oorlog, om daadwerkelijk activiteiten tegen de paal van Schiermonnikoog te ontplooiën.

In de stad New Delhi veroverden diezelfde dag, na een maandenlange barricaden oorlog met de opstandige moslims, de Hindoes van de BJP partij de hoofdtoevoer naar de waterleidingen, en bezwoeren dat ze met deze grote vooruitgang eindelijk in staat waren die toevoer voor zichzelf te gebruiken zodat ze de moslims van het water zouden kunnen afsnijden en zo zouden verdrijven zonder geweld en verdere slachtoffers aan de eigen zijde wat de Indiase regering een geweldige vooruitgang voor het land vond.

9.

Generaal-majoor Staal, die toch pal voor zijn pensioen stond en dus nooit veel schade meer zou kunnen oplopen, kreeg de leiding van de operaties tegen de alien, de paal dus. De generaal was een droefgeestig man. Uit een mager gezicht met een grote haakneus en twee scheve en dicht bij elkaar staande ogen sprak het leed van een leven met politici. Hij had geleerd geen stap te zetten als er geen kamerbesluit was, en geen kik te geven als hij precies had gedaan wat hem gezegd was en er iemand moest opdraaien voor de slachtoffers van het uitgeoefende geweld. 'Omerta' was een principe dat de maffia niet voor zich alleen had. Staal wist dat de beste bescherming die hij kon krijgen de media waren, zo lang als hij maar het beeld overeind kon houden dat hij de media absoluut niet bij het hele gebeuren had willen toelaten. Dus liet hij direct een officieel perscommuniqué aan alle media uitgaan waarin stond dat de media niet bij de acties mochten zijn. Daarnaast legde hij zijn persofficier uit welke journalisten in te seinen, en ze in te delen bij de legeronderdelen waar ze ontoelaatbare documentaires en reportages over de actie moesten maken.

Voor de actie stelde hij een fraai aanvalsplan op, waarin grote hoeveelheden materieel en vele honderden manschappen stonden vermeld, waarvan hij wel wist dat die helemaal niet beschikbaar en paraat waren, maar dat wisten ze gelukkig in de kamer niet. In feite was hij van plan 2 tanks en een raketwerper op een landingsvaartuig te zetten met een peloton van 30 man en daarmee in gezelschap van alle bevriende journalisten naar Schiermonnikoog te tuffen om daar de paal te gaan opblazen. Bregje was een van die journalisten, jong maar al sterk doordrongen van de macht van hoofdredacties en de achter hen sturende eigenaren van de persconglomeraten van het land. Ze wist dat er een wereld van verschil was tussen wat ze zag en wat ze moest zien. Jan-Thom Meeuw, de informele runner voor de eigenaar van de krant, had haar het frame uitgelegd dat volgens het kabinet van het ministerie van Algemene Zaken gehanteerd moest gaan worden. De minister-president moest beschreven worden als een ingewijde, die al lang door geheime diensten van de USA geïnformeerd was over de opkomst van deze buitenaardse wezens,

en de vernietiging van de paal moest gezien worden als een noodzakelijke hygiënische actie om de bevolking te beschermen voor buitenaardse besmetting: het was een actie voor zuiverheid van het Europese ras. Bregje zag, de landingsboot met de verkleumde militairen erin overziend, nog niet hoe zij dit als een soort waarheidsgetrouw verhaal zou moeten opzetten, maar ze was al lang blij weg te zijn van de verstikkende sfeer van de krantenredacties en legde zich dus graag neer bij haar kletsnatte positie op de landingsboot. De boot draaide weg van de haven van Den helder, en voer links voor Texel langs op een koers die haar ten noorden van de Waddeneilanden zou leiden tot de plek boven Schiermonnikoog, bij het badstrand en de Marlijn, waar de armada aan land zou gaan.

Aangekomen bij het strand werden eerst de cameramensen en fotografen ontscheept, en dan werd opnieuw in zee gestoken om opnieuw, maar dan gefilmd en gefotografeerd, te landen en onder krijgshaftig geschreeuw en zwaaiend met de lege machinepistolen aan land te gaan, waarbij het niet toegestaan was, maar helaas wel gebeurde, om bij het verlaten van de boot te struikelen en plat voorover in zee te belanden. Generaal-majoor Staal, die als ervaren militair de mislukking van het heroïsme wel had zien aankomen, had zich in een jeep geposteerd, waarin hij rechtop ging staan, met een soort staf in de hand, en zich zo van het landingsvaartuig het strand liet oprijden. Bregje bekeek het tafereel van enkele tientallen meters afstand.

De tanks denderden de boot af, gevolgd door de raketwerper en heel de kolonne bewoog zich naar het duin. Iedereen was zo bezig geweest met het eigen onvermogen dat geen mens de moeite had genomen ook maar naar het duin te kijken waar zich de alien moest verschuilen.

Pas toen de militairen in de kolonne die te voet waren, plots op hun voorgangers botsten, omdat die stokstijf stil waren gaan staan, ontstond er een besef dat zich iets voor hun neus bevond dat aanleiding zou kunnen geven tot commotie. Op het duin voor hun neus stond een gevaarte van minstens 70 meter hoog, breed van onderen, en heel dun van boven. Het glansde een onbestemd zwart en groen, en bewoog totaal niet in de heftige wind die om hun oren

flood. Er heerste ineens volkomen stilte in de kolonne, mannen zwegen, motoren waren afgezet of zomaar gestopt, niemand bewoog -eerst. Toen was er onderdrukt geroezemoes 'welke gek heeft dat gebouwd' en 'een stalen paal' en 'een lolletje van een moderne kunstenaar' en 'grapje van de Russen'. De enige die wist wat hier moest gebeuren, Generaal-majoor Staal, liet zijn jeep rond de kolonne rijden, posteerde zich tegenover de eerste rij, en riep (niemand hoorde hem, want het waaide te hard): "mannen, dit hier is een buitenaardse indringer, die ons land, ons volk, jullie families, en vrouwen en kinderen, bedreigt, en het is onze plicht als verdedigers van het vaderland om deze bedreiging teniet te doen, pardon, te vernietigen. Daarom zullen we vanaf hier ten aanval trekken en onze plicht doen, zoals het vaderland van ons verlangt." Die laatste uitleg was wel nodig, want de eerste soldaten, die zagen aankomen dat ze echt gevaar zouden kunnen gaan lopen, waren al begonnen terug naar de landingsboot te lopen.

Staal, die begreep dat het eerste instinct van een goede soldaat in het zicht van gewelddadigheid van wie dan ook is naar veiligheid te zoeken, besloot toe te geven aan hun angstgevoelens en verordonneerde: "allereerst gaan we loopgraven graven rondom de alien", waarop de soldaten opgelucht hun schepjes tevoorschijn trokken en op de plek waar eenieder stond begonnen te graven.

Het graven nam niet al te veel tijd in beslag en toen alle soldaten daarna tot aan hun helmen in de loopgraven waren verdwenen werd het tijd om het meer opwindende deel van de aanval uit te voeren, vond Staal. Hij gaf de tanks opdracht positie te kiezen op veilige afstand van de paal, d.w.z. minstens zover dat een omvallende paal niet op henzelf kon neerkomen, en dan vandaar af op zijn commando het vuur op de paal te openen. Na veel motorgeronk en heen en weer geschuif stonden de kolossale apparaten in de aanslag, loop gericht op de paal. "Tank 1, vuur" riep Staal. Een schok ging door de tank en er volgde een explosie bij de paal, gevolgd door een rookwolk. "Raak" riepen de enthousiaste dorpsbewoners, en Staal glom van trots.

Alleen, ... de paal stond er nog. Een half onderdrukt gemompel ging door de rijen.. "Vuur tank 2", en een nieuwe explosie werd waargenomen tegen de paal, gevolgd door weer een rookwolk, en gevolgd door weer dezelfde onbewogenheid van de alien.

Het begon tot de dappere bevelhebber door te dringen dat hem een nieuwe teleurstelling in zijn al niet bijster opwekkende loopbaan te wachten zou kunnen staan. Hij verzamelde de commandanten van de twee tanks en de raketwerper en ging samen met hen naar de voet van de paal. Bij de voet van het gevaarte gekomen zagen ze dat er niet echt sprake was van een voet. Het gevaarte had bij de plek waar het uit het zand kwam wel een diameter van minstens vier meter, maar geen contouren, geen afgetekende vorm. Het was gewoon glad, volkomen glad. En, toen Staal dat probeerde, het voelde ook glad, niet koud, eerder warm. Als je naar boven keek, zag je niets dan een gladde omtrek en een heel, heel dunne spits, en verder totaal niets. Het deed ook niets, het bewoog niet, het stond, en dat was het uiterste maximum van zijn beweeglijkheid. Bregje, die met haar neus op deze verkenning had gestaan en volledig vergeten was door de militaire gezagsdragers, maakte snel foto's.

Staal besloot tot de enige reactie die een leger kent: meer geweld. En dus gaf hij, eenmaal weer afgedaald naar de voet van het duin, opdracht tot een intens bombardement van de tanks en de raketwerper op het gevaarte dat hij ondertussen wel als 'toren' had erkend. Het duin werd in een enorme stofwolk gehuld, de vogels werden van het hele eiland verdreven voor jaren, de koeien en geiten sprintten teug naar hun stallen waar slechts die aankwamen die onderweg niet aan een hartaanval bezwaken waren, muizen, konijnen, vossen en hagedissen kropen in hun holen om daar minstens drie dagen niet meer uit te komen, en zelfs de bloemen leken wel hun knoppen dicht te doen, zo erg was het geweld. De dorpsbewoners waren al lang naar hun huizen terug gevlucht, en Fientje had al lang de regering gebeld, voordat het kabaal eindelijk stakte en de stofwolk heel langzaam begon te dalen. Rondom de toren was een enorme kuil ontstaan, waarin branden woedden en smerige rook opsteeg. Met van het resultaat van hun acties roodomrande ogen bekeek het legioen van vaderlandbeschermers het resultaat: uit de rookwolk rees de toren fier omhoog. Het had hem niks gedaan, hij glansde onbewogen deze wereld die hem zo vijandig behandelde tegemoet.

Niets zo erg voor een ware krijgsman als een levende vijand. “In de loopgraven” bulderde Staal, en de verschrikte militairen, die juist, in de volle overtuiging dat het kabaal toch wel getuigde van hun superioriteit, uit hun loopgraven waren gekomen, sprongen als hazen die opgeschrikt zijn door de jagers terug in hun hollen. In stilte staarde iedereen naar de toren. Hij rees ongenaakbaar boven hen uit, niet per se onvriendelijk, maar wel heel onaangedaan, alsof hij wilde zeggen dat hij begreep dat ze niets beters wisten te doen.

Bregje deed bij alle aanvalshandelingen haar stinkende best, maakte foto's en video's tot haar camera er roodgloeiend van werd, van Staal die zwetend tegen de toren sloeg, van de militairen die landmijnen ertegenaan plakten om dan zelf gewond te raken bij de ontploffingen, van woedende ruzies tussen Staal en Fientje, van het bezoek van hare excellentie de minister van defensie, van groepjes witte jassen met ingewikkelde instrumenten, die op de toren streken, klopten, krasten, aaiden, en bijna zover gingen eraan te likken. Haar topstuk werd de foto waarop een totaal verbleekte Staal met uitpuilende ogen en in tranen trachtte de toren te omarmen.

Al die foto's en video's gingen het internet op, de wijde wereld in. Een informatie-explosie volgde. Bregje kreeg miljoenen volgers, het regende interviewaanvragen, helikopters arriveerden die boven hun hoofden vlogen, journaals en opinieprogramma's over heel de wereld vroegen iedereen, die ze ervan verdachten er iets van te weten, tot zelfs Sietske, de strandjutter, naar hun belevenissen, en de opvolger van Marco, die zelf eindelijk de benoeming tot Europese commissaris waarvoor hij in het geheim al twee jaar had gelobbyd nu had binnengesleept, zag zich gedwongen het luchtruim boven Schiermonnikoog te sluiten, althans dat zei hij, maar niemand luisterde naar hem. Het werd een inferno.

Drommen mensen ploeterden door de kwelders om het duin te bereiken, tientallen jachten en rondvaartboten verzamelden zich voor de kust, en life reportages vervingen tot in Washington het gewone nieuws.

De nieuwe minister-president, Wibo Eriks, was nogal geschrokken van het publiekelijk bewijs van het onvermogen van zijn nieuwe tanks en nieuwe raketten, en begon daarom om de aandacht af te leiden, nog meer dan Marco al had gedaan, met cadeaus in het rond te slingeren, wat hij vergoelijkte door het steeds het resultaat van goed polderend overleg te noemen. Landbouwers kregen nu premies voor het kappen van bomen, Shell kreeg geld voor het heropenen van de Hemwegcentrale, en er kwam een promotiecampagne, geleid door het Ministerie voor algemene Zaken zelf voor een nieuwe extra strook op de snelwegen voor extra lange trucks die nu voortaan op kolenvergassing zouden gaan rijden. De woningcorporaties, die toch alleen maar voor overlast zorgden, werden opgeheven, zodat nu eindelijk de woningmarkt 'geliberaliseerd' werd en de burgers in volle vrijheid zelf de woningnood konden oplossen, wat ze, zo verklaarde Wibo, veel gelukkiger zou maken. En hij zorgde ervoor dat het CPB ineens fantastische groeicijfers voor de economie verkondigde, en dat het Sociaal Cultureel Planbureau een rapport vol zielsgelukkige kiezers, die van geen soort mensen meer hielden dan van politici, produceerde. En zo werd de aandacht afgeleid van de toren, wat Wibo weer gelukkiger maakte, zoveel was zeker.

10.

De toren? Hij groeide ondertussen rustig door. Na een periode van 6 weken beleg passeerde hij de 100 meter hoogte en mat hij aan de voet een diameter van 6,50 meter.

Oscar had het verloop van de gebeurtenissen voor geen goud willen missen. Hij had de rookpluimen gezien, de explosies gehoord en het horen en zien verging hem van de rondcirkelende helikopters. Hij had haar ook nog vrijwel dagelijks aan de lijn gehad. Ze was nu angstig geworden, ze wou hem terug, en liefst in levenden lijve, maar Oscar wou niet weg, en ging door zijn kleine som aan spaargeld, die hij moeizaam in de loop der jaren vergaard had, op te souperen.

Hij zag dagelijks Bregje, die nu de duurste en grootste kamer van het hotel had, aan het ontbijt, en hij raakte door elk nieuwtje van haar meer opgewonden dan hij al was.. En met hulp van Bregje werd hij verschillende malen geïnterviewd door journalisten van allerlei landen die hij zelf helemaal niet kon verstaan. De toren werd in de wereld zo iets als het coronavirus: hij was uit het niets gekomen, even ongrijpbaar en onbegrijpelijk als het virus, en hij zou net zoals het virus wel eens heel de wereldeconomie kunnen vernietigen, een nachtmerrie voor alle politici die nu op kosten van hun bevolking aan de macht waren. Oscar huiverde bij het idee dat hij de eerste was geweest die de betekenis van de toren, die toen nog een naald was, had begrepen, of liever voorvoeld.

En toch! En toch had hij het idee, meer eigenlijk een primitieve nekharentinteling, dat er iets in het verhaal van de Toren nog niet af was, iets nog niet zichtbaar was maar hij wel voelde. De Toren was nog niet wat hij was, hij was nog niet zichzelf, de buitenkant, de empirie bedroog, zoals empirie gewoonlijk doet. Wat je zag was niet wat hij was. Iets was er nog bezig zich te ontpoppen, maar wat? Oscar huiverde als hij terugdacht aan die eerste keer toen hij de naald had gezien. Hij hoopte niet dat wat hij nu uit zijn raampje zag nog maar even klein was ten opzichte van wat er nog zou komen als de naald toen was vergeleken met wat het nu was. Maar er was wel iets, iets dat in de toren aanwezig was, erbinnen zich ophield, dat kon niet anders dacht Oscar. Hij vertelde dat aan Bregje, maar die lachte hem uit en zei dat hij beter op de wetenschap kon vertrouwen, die op dit

soort twijfels altijd geruststellend kon antwoorden, en al lang via allerlei onderzoeken had vastgesteld dat er niets levends in die toren kon zitten. Oscar geloofde er niks van maar deed er verder wel het zwijgen toe, want hij vreesde net zoals bij die eerste keer dat hij wel weer eens verwijderd zou kunnen worden uit Hotel van der Werf en dat wilde hij nu onder geen beding laten gebeuren.

Rondom de toren was ondertussen een tentenkamp ontstaan waarin wetenschappers en journalisten allerlei soorten verrekijkers, telescopen en andere waarnemingsinstrumenten op de toren gericht hielden, waarmee ze al hadden vastgesteld dat de toren inmiddels de 120 meter gepasseerd had. Sommige van die wetenschappers hadden inmiddels berekend dat als de toren op deze manier doorgroeide hij in theorie diep in de aarde, waar hij het magma bereikte, wel twee kilometer breed kon zijn aan de voet. En daar waren ze wel een beetje stil van geworden.

Dus dan kun je je wel voorstellen wat ze dachten toen er geleidelijk aan uit het zand zoets als een voet tevoorschijn begon te komen. Dat wil zeggen, als je het als een voet wilde zien en niet als de bovenkant van een nieuwe grotere toren, die onder de andere toren diende als voetstuk. De voet bestond uit vier bolvormige uitsteeksels die rondom de toren zich begonnen af te tekenen. Die bolvormen waren zo ongeveer driekwart rond en plakten zagezegg tegen de toren en waren plat van boven. De diameter van de voet van de toren nam er op slag mee toe tot zevenen twintig meter. Het was wereldnieuws.

Marco, en zijn ambtgenote aan de overkant van de oceaan, de nieuwe presidente van de USA, Ivanka Trump, die aan de macht was gekomen nadat haar vader de fake-verkiezingen had afgeschaft, zagen het met lede ogen aan. Al hun pogingen om zelf het middelpunt van de wereld, of toch minstens van de media-aandacht in de wereld te worden, liepen op de klippen door die vermaledijde Toren op zo'n sukkelige zandplaat die Schiermonnikoog heette. Daar werd niemand beter van, of toch minstens zij zelf niet en dat was in wezen wel de bedoeling. Hoe kon je nu de groei in de wereldeconomie (bedoeld was natuurlijk de rijkdom van de corporate rich) aanjagen als iedereen bezig was met doemscenario's

veroorzaakt door nota bene een Toren. Het was onacceptabel, en Marco liet zelden na dat binnenskamers te debiteren.

Bij haar nieuwe bezoek aan Brussel, waar ze voorheen alleen voor meer frivole doeleinden was geweest, deelde Ivanka Marco mee dat ze iets dienden te doen, en dat zij hem opdroeg een handelsovereenkomst voor te bereiden tussen de EU en haar eigen land, en dat deed Marco dus ook. In die overeenkomst, die het Trans-Atlantisch vrijhandelspact, ofwel Trans-Atlantic freedom freetrade Treaty (TFFT) ging heten, werd overeengekomen dat uit efficiëntieoverwegingen het Amerikaanse handelsrecht ook in Europa ging gelden, behalve voor kwesties tussen staat en bedrijven waar enkel de in Washington voor dat doel ingestelde rechtbank zou dienen, waarvan de uitspraken boven het Europees en nationaal recht zouden gelden. En er stond in dat gezondheidszorg een marktzaak was, die staten niet mochten bekostigen, omdat dat een taak van de farmaceutische industrie was. En ook zei het verdrag dat er vrij verkeer van maar niet naar de USA zou gelden, en dat staten niet het recht hadden beschermende criteria en wetten voor de kwaliteit van goederen te maken en/of gebruiken, omdat dat de vrije marktwerking zou verstoren. Bijzonder was ook dat het verdrag vaststelde dat kolen en diesel de enige toegelaten brandstof voor elektriciteitscentrales zouden zijn. De belangrijkste bepaling was echter dat er verplichte groeipercentages voor de economie werden vastgesteld van minimaal 3% per jaar en dat de staten daarvoor onbeperkte vrijheid voor het oplopen van overheidstekorten kregen. “Het is” zei Marco tegen de pers “het ultieme vrijheidsideaal, waarvan alle burgers van de Europese gemeenschap met volle teugen zullen kunnen genieten.” “Geluk voor iedereen”, zo raadde Marco de pers als frame voor de berichtgeving aan.

Op Schiermonnikoog waren ze wel blij met het verdwijnen van de helikopters en de reporters. Zelfs Bregje vond het wel even prima om geen leger van interviewers voor zich te hebben. Een adempauze zou niet slecht zijn. Daags nadat de horde vertrokken was ging ze samen met Oscar, die ze maar niet had kunnen afbrengen van zijn manie om iets van een wezen in de toren te veronderstellen, kijken hoe hun geliefde object er nu bij stond.

“Oscar”, zei Bregje,” nog geen krasje, gaatje, of wat dan ook heeft iemand erin kunnen zien, nog niet het kleinste richeltje of spleetje, dus wat wil je nou erin zien” Oscar, die tot dan toe onaangedaan naar de toren had zitten kijken, kniep ineens zijn ogen dicht in vertwijfeling en deed ze toen weer wijd open: “Kan dat, zou het ?” mompelde hij , kwam overeind en liep toen aarzelend naar de toren om die tussen twee van de bollen te betasten. Hij voelde eerst met zijn hand, en toen met zijn wijsvinger. Hij volgde met zijn vinger eerst van onderen bij de voet een kromme lijn en dan een rechte lijn naar boven. “Dit geloof je niet, er zit hier iets oneffens”. Bregje sprong de helling af en kwam naast hem staan. Haar kleine handje volgde de lijn die hij volgde: ”Een richel, absoluut een richel”. Ze stapten achteruit en keken met toegeknepen ogen naar de plek waar ze de richel hadden gevoeld. “Heb jij een vergrootglas vroeg Bregje aan een voorbijlopende wetenschapper. “Ja”, zei die, “dat mocht eigenlijk niet, want dat moet nu allemaal digitaal, maar mijn ogen zijn slecht en dan zie ik dus beter met een vergrootglas”. Bregje griste het uit zijn handen en hield het enkele centimeters voor de buitenkant van de toren. Je zag dat ze zichzelf niet geloofde. “Kijk jij nou eens “, zei ze tegen de wetenschapper. Die keek, en keek nog eens, met en zonder vergrootglas, liet zijn vinger erover glijden, en zei: ”een richel met een witte binnenkant”. En toen “Ik word gek, dit is onmogelijk”, en zette het op een lopen. Oscar en Bregje keken hem na. “En nou? ”, zei Oscar. “Laat dat maar aan mij over”, zei Bregje en rende de wetenschapper achterna, naar het dorp en naar haar computer.

II.

Een dag later keerde het hele circus terug. Honderden handen en vingers streken over de richel. Die leek een beetje groter geworden, want je kon nu ook op het blote oog een streepje wit erin zien.

De wetenschap was in rep en roer. Hoe was het mogelijk dat ze deze richel over het hoofd hadden gezien. Met de fijnste instrumenten was maandenlang het oppervlak van de torenwand bestudeerd, en er was niks gezien, en nu was er toch wat en hadden alle metingen dus gefaald. Jeremy kreeg er zware hoofdpijn van.

Grommend stond hij voor de toren “Jij verdomd kloteding” schreeuwde hij; een medewerker die -heel onvoorzichtig- zei dat dat ook niet erg wetenschappelijk was kreeg bijna een microscoop in zijn hoofd geplant. Maar toen zijn woede wat gezakt was, de adrenaline tot een aanvaardbaar niveau gedaald, en hij weer uit zijn ogen kon kijken, en dat ook daadwerkelijk deed, zag hij dat de witte streep aan de onderkant een bochtje maakte. Er begon zich een heel licht vermoeden van hem meester te maken. “Haal een ladder”, gromde hij, en een heel hoge. En zo kon het verzamelde publiek even later Jeremy gevaarlijk zien balanceren op een negen meter hoge ladder die tegen de toren was geplaatst. Het was niet voor niks: inderdaad boog, zoals Jeremy was begonnen te bevroeden, er zich op negen meter hoogte een nauwelijks zichtbare witte streep die in een bocht naar rechts boog.

Jeremy daalde af, een beetje bleek weg getrokken van iets dat hij kennelijk schokkend vond. “Waar”, zei hij tegen de gemeentesecretaris die namens Fientje het gebeuren bewaakte, “Kan ik in echte discretie bellen?”. De gemeentesecretaris begreep dat er niets meer ter lachen viel en bracht Jeremy in alle haast met de gemeentelijke ATV naar het gemeentehuis. Daar, in een kamertje zonder ramen, ging Jeremy bellen, terwijl Fientje en de gemeentesecretaris met hun oren tegen de deur van het kamertje geplakt stonden. “Mijnheer de directeur”, zei Jeremy, “ik zal er niet omheen draaien, er is volgens mij zoiets als een deur in de toren, die bezig is open te gaan”. “Evacuatie”, dacht Fientje, “schuilkelders, er gaan monsters uitkomen, help!”. En dan, ja, dan, in internetland,

flitst dat de wereld rond. Binnen 5 minuten nadat Fientje haar toetsenbord had beroerd waren alle journalisten gealarmeerd en stonden alle beschikbare camera's op de richel gefixeerd.

De toren had alleen bepaald geen haast. Volgens de ijverig metende wetenschappers die nog steeds niet hadden begrepen dat meten geen weten is, bewoog de deur naar buiten met een tempo van 0,1 millimeter per 3 uur, en dus was de deur op het eind van die eerste dag na de ontdekking van de richel pas 0,8 cm verder open, maar dat had wel tot gevolg dat de witte streep op een afstand van 15 meter te zien was. Het was inderdaad dus een streep die onder naar links rond lopend begon, recht omhoogging over een meter of 8, en dan boven weer naar rechts boog en steeds verder naar rechts leek te lopen. In het licht van alle schijnwerpers was het verloop goed te zien, en het publiek van langzaamaan een kleine tweehonderd zielen keek gefascineerd toe.

In Washington kreeg Ivanka een aanval van razernij. Haar bejaarde vader, die de berichten over de toren al eerder als fakenieuws had herkend en dus wist dat het waarschijnlijk inderdaad zo was dat er een deur in zat die bezig was open te gaan, zei haar dat ze ervoor moest zorgen dat andere wetenschappers zich met de kwestie gingen bemoeien, die je dan een rapport liet schrijven waarin de toren verdween. Ivanka had niet de wijsheid van haar vader, en belegde een persconferentie waarin ze Marco beschuldigde van sabotage van het handelsverdrag, waarop de aandelenbeurs van Wall Street vervaarlijk begon te schommelen met de koersen.

De dag erop stond de deur van de toren nu duidelijk afgetekend in het prille zonlicht van een mooie heldere zomerdag. Hij was ovaal, afgerond aan alle vier de hoeken, en hij was wel erg groot. En hij bewoog nog steeds, en stond nu 1,5 cm open. De wetenschap had in al haar collectieve wijsheid besloten dat alle kennis over algoritmes en extrapolatie, gecombineerd met een zekere kennis van de metallurgie en de metafysica tot de slotsom moesten leiden dat de deur circa 10 cm dik moest zijn en derhalve 11 dagen zou duren voor hij open ging. Die avond kon je 2,5 centimeter verschil meten tussen de deur en het kozijn waar hij in stond, de rest van de buitenkant van

de toren zeg maar. Dus helaas voor de wetenschap zou het toch maar 4 dagen duren, voor de hele 10 centimeter naar buiten was gekomen. Maar na 4 dagen was er geen eind gekomen aan de dikte van de deur, en hoewel je nu wel een 15 centimeter dikke witte band kon zien, ging hij niet open. Frustratie alom. De aandacht verslapte en er werden studiebijeenkomsten belegd om wetenschappelijk vast te stellen hoeveel dikker de deur dan was en wanneer hij dan open zou gaan, en er werden ingewikkelde mathematische berekeningen gemaakt want wetenschappers denken altijd dat de mathematica het wel weet als zij het eigenlijk niet meer weten.

Maar ook daar ging de toren zich niet aan storen zoals dra zou blijken.

In Iran besloten de ayatollahs juist in die uren dat zij het leger van de Saoedi's alleen konden stoppen als zij hun verborgen atoombommen zouden gebruiken. Toen de Pakistaanse regering dat van hun Iraanse spionagenetwerk hoorden, besloot de SISI, de Pakistaanse geheime dienst, dat zij dan ongestraft hun atoombom tegen India konden gebruiken, want de wereld zou zich toch alleen bezig houden met de Iraanse bom, aangezien de familie Trump alleen Iran een vijand vond. De voorbereidingen werden getroffen, en luiken van verborgen lanceerplaatsen gingen open. Israël liet weten dat zij dat hadden gezien en niet zomaar een vredelievend en democratisch land als Saoedi-Arabië tenonder zouden laten gaan.

Op Schiermonnikoog waren de studiebijeenkomsten in volle gang. De media hadden van Hotel van der Werf hun hoofdkwartier gemaakt. Het was op die derde dag aan het begin van de avond, het tijdstip waarop alle welvarenden van deze wereld aan copieuze maaltijden plegen te beginnen. Fientje zat gezellig thuis, beetje moe van alle commotie. Voor de zekerheid luisterde ze naar het nieuws zodat geen beweging van de Toren haar zou kunnen overvallen.

De nieuwslezer deelde mee dat de bedrijven van Jon Masters en Joe Americanman in de ruimte slaags waren geraakt en dat blijkbaar, tegen alle afspraken in, hun zwermen satellieten bewapend waren en nu allemaal op elkaar schoten, en dat dat een mooi gezicht zou opleveren 's nachts omdat je dan alle vuurstrepen zo mooi kon zien.

En Fientje dacht: "Waarom zeggen ze niks meer over de Toren?". Op straat was het stil en in de duinen rondom de Toren waren het eigenlijk alleen nog de vaste torenwatchers zoals Oscar, samen met wat wetenschappers die longitudinaal onderzoek wilden doen, die de Toren gezelschap hielden.

En in het duin aan de voet van de toren kon je een muis zien rennen, waarop een andere muis zat, die heel de tijd riep; "Hup Hobbel sneller, ik wed dat je nog sneller om de toren heen kunt". En voor zover ze dat kunnen giebelden ze daarbij heel hard.

Er was die plotse streek van wind, die langs de wangen van Oscar blies, niet echt een vlaag, meer een beminnelijke zachte aai. Hij voelde het, het was niet een zucht van de wind zoals wind is, het was anders. Hij keerde zich naar de Toren en zag direct wat er gebeurde. De deur bewoog, hij bewoog zichtbaar. Zijn adem stakte in zijn keel, zijn ogen werden groot, en hij kon geen geluid meer maken en alleen met twee handen wijzen naar de Toren. Iedereen keek op, mensen renden naar de rand van de kuil, schijnwerpers en camera's floepten aan, alarmsignalen gingen af, er werd rap in Gsm's gesproken, en in de verte kon je het opstijgen van de helikopters horen.

Wat is het toch dat mensen op podia ineens niet meer weten wat te zeggen, het hart in de keel voelen bonken en het klamme zweet op hun voorhoofd krijgen? Het allesoverweldigende gevoel dat ze de greep op de situatie kwijtraken, dat er een vraag uit de zaal komt waar geen antwoord op mogelijk is, het voorgevoel dat hun bedrog ineens open en bloot op tafel komt te liggen, de zekerheid dat nu hun partner binnen komt stappen die gaat zeggen hoe je haar bedrogen en mishandeld hebt. Kortom, angst voor het ongeziene en onbegrepene en onberekenbare. Dat was wat al deze trillende mensen aan de deur van de Toren gekluisterd liet.

Hij bewoog wel, die deur, maar toch ook nog langzaam. Hij was dik, heel dik, misschien wel 30 of 40 centimeter, er leek geen eind aan te komen. Je zag het wit van de zijkant langzaam steeds groter worden, het groeide en groeide. Iedereen snakte naar een kier, een spleet tussen deur en wand om doorheen te kijken. Heeel, heeel langzaam ontstond er zoiets als een donkere spleet tussen de deur en de sponning. Alle toeschouwers hielden hun adem in, en het was doodstil.

En toen, volkomen onverhoeds, en met een enorme, een intense, een walmende overweldigende zucht, zwaaide hij plots helemaal open. Oscar keek plots in de ovale opening, die omrand was door een witte heel diepe sponning die wel leek op te lichten. Er kwam die zucht, die door merg en been ging, die je leek op te tillen alsof ie je mee ging nemen. Allemaal, al die toekijkende mensen, alle journalisten, wetenschappers en domme nieuwsgierigen, allemaal voelden ze die tot in de nagels van hun handen en voeten. Maar ze wisten dat niet echt, want wij mensen geloven dat we pas iets ervaren als we het weten, het in cijfers hebben kunnen zetten of er foto's van hebben kunnen maken. Dus ook als je iets onmiskenbaar voelt, is dat geen weten, en dus denken we dat het er niet is, en het was er toch zo duidelijk.

En omdat we dan denken dat het er niet is verwachten we nog iets, er moet iets tastbaars komen, een vreemd wezen, een robot, een ongedierte, een ET, whatever, wij willen wanhopig dat uit iets onbegrepens iets begrijpbaars komt. En dus zaten ze allemaal

ademloos in het gat van de deur te kijken, in spanning wachtend op de verschijning.

“Daar” gilde Oscar, “daar is het”. Niemand snapte eerst waar hij naar wees, maar toen zagen ze het ineens, op de onderdrempel van de deur. Wat was dat? Kon dat zijn, kon het dat uit zo een reusachtig gevaarte als de toren zo iets kleins kon komen, wit met een spitse snuit? Het bewoog, het was iets op vier poten, je zou haast denken zoiets als een muis, maar deze ging wel op zijn twee achterpoten zitten, met zijn twee andere poten voor zich uit gestrekt en dat plegen muizen niet te doen. Het zat midden op die brede witte onderdrempel en keek bewegingsloos naar hen, en zij keken allemaal terug en niemand durfde iets te zeggen.

Jeremy, die zijn nieuwsgierigheid, die hij altijd wetenschappelijk pleegde te noemen, niet kon bedwingen, was de eerste die de onbeweeglijkheid verbrak en een stap naar voren deed.

Een verschrikkelijke fout, daar waren naderhand alle partijen het over eens. Het wezen tilde zijn twee voorpoten iets naar hen op, alsof het hen wilde bewegen iets te doen, een gebaar van hulpeloosheid, van mededogen, een roep om begrip, wie zal het zeggen. En toen was het weg.

Diezelfde dag, juist voor de deur openging, ontploften atoombommen, vlak na elkaar, tussen Medina en Mekka, in Teheran en Tel Aviv en in Lahore en New Delhi. In Afrika startte de legendarische All African Battle, waarin, naar later is gebleken, dertig miljoen mensen in het geweld omkwamen. En in Washington zei op hetzelfde moment presidente Ivanka Trump, in een nieuwe persconferentie alle verdragen met Europa en China op, waarbij ze ook stelde de grenzen van de USA voor deze vijanden te hebben gesloten, waarop beurzen wereldwijd crashten, en banken en masse faillissement aanvroegen; op vraag van een journalist naar de mening van haar vader vertelde ze dat deze door de FBI was gearresteerd wegens misdaden tegen de menselijkheid. En in de ruimte

woedde de cyberwar onverminderd voort om te eindigen in een totale vernietiging van beide vloten satellieten.

De deur begon te bewegen. En dat ging snel, het reusachtige deurpaneel schoof zichtbaar naar links, h ij was bezig zich te sluiten. Oscar en Jeremy en Bregje wilden hem nog stoppen, nog eens naar binnen kijken, uitvinden of daar nog iets was. Maar de beweging van de deur was onverbiddelijk. Met een zachte zucht viel hij terug in het kozijn, slurpte nog eenmaal lucht naar binnen, en toen was hij weg, de richel zelfs verdwenen, opnieuw een gladde huid.

A

Over de teruggang Die Vooruitgang is.

13.

Hobbel buitelde het holletje binnen, meer dan dat hij er binnen liep. Zijn oren lagen nog in zijn nek, zijn staart stak tussen zijn achterpoten, en zijn ogen puilden uit van de schrik. Hij zat nog tientallen seconden lang na te trillen. “Wat” zei Ghiselientje, aan wie het hol toebehoorde en bij wie Hobbel zijn vakantie doorbracht, “had jij nu eigenlijk gedacht te gaan doen door zo plots naar de Toren te sprinten? Het was toch duidelijk dat het boven ons hoofd nu wemelt van de mensen die hier niet horen. Het is stomweg de goden verzoeken om dan maar zo naar die Toren te trippelen, alsof er geen kans bestaat dat iemand in het gedrang op je gaat staan.” “Er is niemand op me gaan staan” bracht Hobbel met moeite uit. “Nee”, zei Ghiselientje hulpvaardig, “anders zat je hier niet. Maar wat is er wel gebeurd?”

Hobbels verhaal bleek niet zo moeilijk, al was het bijna een raadsel om te verklaren hoe hij erin geslaagd was ongezien in het holletje terug te komen. Hij had zijn onbedwingbare drang om onbekende plekjes te verkennen weer eens niet kunnen bedwingen, en toen hij na hun rennen rondom de Toren de deur van de Toren op 2 meter afstand boven zich langzaam zag openschuiven bij zichzelf bedacht dat hij naar binnen zou kunnen kruipen zo gauw hij ver genoeg open schoof. En dus was hij, toen de deur onderaan een spleet van 2

centimeter te zien gaf naar binnen geglipt. Het deurkozijn was wel heel dik en diep, maar aan het eind daarvan voelde hij niks, er zat geen bodem en geen plafond, en als hij zijn pootje vooruit stak voelde hij ook niks. Hij had bedacht dat het niet erg wijs zou zijn om zomaar erin te springen, want de kans dat hij tegen die gladde wanden nog ooit omhoogkwam leek hem niet verschrikkelijk groot. En dus was hij op de drempel gaan zitten om te overpeinzen wat dit was en wat hij kon doen.

En toen zwaaide de deur achter hem ineens met een zucht open. Hij wilde zich al omdraaien om die beweging van de deur te volgen, toen hij ineens het voelde. “Wat is ‘het’?”, vroeg Ghiselientje. Dat kon Hobbel niet goed uitleggen “Ik weet dat het er was, ik voelde het. Het streek langs me heen als een warme deken, een soort milde gloed. Ik denk dat het zo voelt voor een baby als die nog in de baarmoeder zit. Een heel diep intens gevoel van heim, van jou en mij samen, van niet-meer-allenigheid, van verstrengeling met moeder aarde, van het al binnen ons, ik kan er gewoon geen woorden voor vinden. Het was in mij, op mij, rond mij het zweefde door mijn kop, ik werd er door vervoerd, meegenomen naar gelukkige werelden, ik weet niet, extase is niet het woord, maar wel euforie en diepe vreugde. Ik was terug waar ik als piepkleine muis was.” “Baarmoederheimwee”, zei Ghiselientje. Hobbel keek haar boos aan “Je denkt dat ik je voor de gek houd, maar echt niet hoor, en baarmoederheimwee klinkt me veel te bekrompen, het is meer alsof het leven, de aarde haar armen ineens weer voor me opende, zo van ‘welkom terug in het echte bestaan, kom maar heerlijk gelukkig terug bij mij’”. Ghiselientje zuchtte en wreef haar snuitje tegen dat van Hobbel “Laat maar zitten Hobbel, en vertel me wat er toen gebeurde”.

Die enorme zucht was langs Hobbel naar buiten getrokken, de toren uit, en Hobbel had plots geroezemoes gehoord en zich omgedraaid en was naar de buitenkant van de drempel getrippeld. Tot zijn verbazing zat hij in ineens in helwit licht, waardoor hij helemaal verblind werd. Een stem recht voor hem gilte plots “daar”. Hij kon niks meer zien, zijn ogen vielen compleet uit, en hij ging in wanhoop op zijn achterpoten zitten om te proberen zo wat te zien.

Toen zag hij plots een silhouet van een man voor hem, die een deel van het licht weg nam en een moment dacht hij dat het Nob moest

zijn die hem kwam redden, en strekte zijn voorpoten naar hem uit. Maar toen het silhouet verder op hem toekwam zag hij ineens dat het Nob niet was maar iemand met een knobbelhoofd die heel raar naar hem keek. Hij had zich geen moment bedacht en, zoals een goede muis altijd doet, een sprong vooruit gewaagd naar de plek waar hij wist dat het holletje van Ghiselientje begon, en was daar snel in verdwenen. “Tjonge”, zei Ghiselientje, ”wat een avontuur, en wat een raar verhaal. Je kunt beter eerst eens wat bijkomen bij een maaltje graantjes, en dan gaan we daarna heerlijk slapen.” En dat deden ze.

Op de wereld gingen de koersen van de beurzen na het sluiten van het handelsverkeer tussen de USA en China en Europa fataal onderuit. Koersverliezen van 30 tot 50% vernietigden in enkele dagen kapitalen die gedurende decennia werden opgebouwd. De vier grootste concerns kondigden massaontslagen aan en waarschuwden de vakbonden dat faillissementen anders onafwendbaar waren. De internationale banken riepen het Internationaal Monetair Fonds op per direct zorg te dragen voor de herfinanciering van hun ondertussen gigantische verliezen. In Peking liet de opperste partijleider het hoofd van de handelsdelegatie naar de USA executeren, in Moskou liet de Russische president uit voorzorg de inhoud van de nationale kluis naar zijn priveedatsja overbrengen. In Rio de Janeiro viel de plaatselijke maffia het paleis van de president aan, en in Tokyo pleegde de minister-president harakiri. In het midden -Oosten bleef het heel stil, wat na de atoombomontploffingen ook niet onbegrijpelijk was. In Afrika was de All Africa Battle nog in volle gang, zodat een beurscrash voor hen onbelangrijk was. In Washington bleek vader Trump samen met de FBI-ploeg die hem moest arresteren verdwenen, en werd een grootse zoektocht naar hem opgezet.

In Europa werd een extra zitting van het Europese parlement belegd vanwege de urgente problemen, die drie weken zou moeten gaan duren, en waarvan nooit meer iets vernomen zou gaan worden.

“Wel, lieve schat, Hobbel gaat op pad”, zei Hobbel de volgende ochtend tegen Ghiselientje. Langs haar snuitje pinkelde een traantje, maar ze hield zich groot, en zei: “Wees voorzichtig en doe de groetjes aan Nob, ook al begrijpt die daar niks van”. En zo gingen ze na een lange mooie en hete zomer weer uiteen, Hobbel op weg naar Amsterdam en zijn nestje bij Nob, Ghiselientje die in haar holletje op Schiermonnikoog bleef. Hobbel trippelde naar Hotel Van der Werf, waar hij zich een mooie ruime tas van een hotelgast uitkoos, waarin hij naar het vasteland reisde waarna hij de trein nam naar Zwolle, waar hij zich inscheepte op een binnenvaartschip, waarvan hij wist dat het een vaste pendeldienst naar Amsterdam voer.

En zo trippelde hij na een voorspoedige reis de Haarlemmerstraat binnen waar alles er nog zo uitzag zoals hij het twee maanden eerder achtergelaten had. De straat was rommelig, overal achtergelaten fietsen, links en rechts wat rommel, en mensen die over straat liepen. Uit de huizen klonk gepraat van mensen, en uit het café om de hoek bij Nob kwam muziek. Hobbel snufte wat in het rond, maar de geur was helemaal goed, hij was weer thuis. Sterker eigenlijk, hij had het gevoel dat hij meer dan thuis was; het voelde alsof hem een zekere gezelligheid tegemoet sloeg die hij eerder nog niet zo had gevoeld. Hij glipte de voordeur van het appartementenblok binnen, toen Pino, de buurman van Nob, in versufte toestand naar buiten kwam sloffen en trippelde de betonnen trap op naar de voordeur van Nob op de tweede verdieping. Toen Nob iets later de voordeur opendeed om zijn boodschappen te gaan doen glipte Hobbel over de drempel, keek even omhoog naar Nob die met een brede grijns naar beneden keek: “Ha, die Hobbel, weer terug dus. Ik hoop dat je het leuk had” Hobbel wist dat het geen zin had iets terug te doen, Nob was niet slim genoeg om hem te begrijpen, en dus trippelde hij berustend door naar zijn nestje, waar hij zich overgaf aan een welverdiende rust.

Hobbel was wel een gewone muis, maar zijn nest en Nob en het Huis van Nob waren geen gewone omgeving, simpel omdat Nob niet gewoon was. Hobbel wist uit ervaring dat mensen op zijn aanwezigheid reageerden door met bezems naar hem te slaan of op tafels te gaan staan gillen, of te schreeuwen en gooien met van alles,

maar Nob deed niets van dat alles. Nob hield principieel van alle warmbloedigen. Niet dat dat principe in hout gegrift boven zijn deuring of zo, en ook niet omdat hij een of andere ideologische bijbel hanteerde, maar simpelweg omdat Nob Nob was, hij zat domweg zo in elkaar. Toen hij de aanwezigheid van Hobbel ontdekt had, op een moment waarin Hobbel gedacht had onzichtbaar voor Nob van diens beschuiten te kunnen proeven, had hij gelachen, even naar hem gekeken en zich weer omgedraaid zonder verder iets te zeggen. De volgende dag stond er naast de fauteuil van Nob een bordje met graantjes. Het duurde wel een week voordat Hobbel daaraan had durven komen, en nog een week voordat hij er ook aan kwam als Nob in de fauteuil zat, maar daarna was de vrede definitief getekend, en leefden ze heel openlijk en gelukkig samen in Nob's woning. Hobbel wist er helemaal de weg, van de voordeur en het inkomhalletje naar de slaapkamer aan de linkerkant, waar het balkon aan zat waar Nob de vogeltjes en duiven uit de buurt voerde, tot in de keuken waar Hobbel zijn nestje wel had gebouwd maar er niets meer wegsleepte omdat hij toch altijd te eten kreeg, tot in de zitkamer met de fauteuil en de eettafel, en ook naar boven, de trap op, naar het atelier waar al die vieze verfspullen lagen (Hobbel had bijna alles geproefd en het was allemaal even vies gebleken). Hobbel had in de loop der tijd wel wat vriendjes en vriendinnetjes binnen gehaald, maar die hadden toch nooit de speciale band met Nob gekregen die hij vanaf het begin had. Ze waren maatjes geworden. Nob zei Hobbel altijd goede dag, en als ie dat deed ging Hobbel even op zijn achterpootjes zitten om naar Nob te kijken zodat die begreep dat hij het echt wel gehoord had. En als Nob de krant ging lezen op de eettafel kwam Hobbel met een paar graantjes bij hem zitten en vertelde Nob over wat er in de krant stond.

Ze hadden het best goed samen.

Toen Hobbel uitgeslapen was trof hij Nob aan aan de keukentafel. Hij las de krant, en Hobbel wist dat dat de tijd was waarop ze samen aan de tafel zittend konden overleggen over de toestand van de wereld, d.w.z. Nob overlegde en Hobbel luisterde, en over die rolverdeling waren ze het samen gloeiend eens.

Nob had het Parool, een buurtkrantje van de grachtengordel van Amsterdam, van die dag, voor zich. Hij zat diep in de krant, toen Hobbel met zijn graantjes op het tafelblad arriveerde. “Belachelijk”, zei Nob” Nu pas komen ze erachter -en daar was een zagezegd wetenschappelijk onderzoek voor nodig- dat het industrieel bordeel van onze voormalige burgemeesteres van Groen Links een onleefbare ramp gevonden wordt door de mogelijke klanten en dat er daarom niemand komt en dat er daarom mee gestopt moet worden. Daar had ik nou geen onderzoek voor nodig. Het idee dat je alleen naar een hoer gaat om te neuken is ook wel erg uit de tijd, alsof er ergens anders in de maatschappij zoveel gezellige plekken zijn!!” Zuchtend keek hij in het rond, alsof hij ergens in de ruimte bevestiging zocht, en Hobbel, die het er wel erg mee eens was, kon nu eenmaal niet aangeven dat hij het er zeer mee eens was.

Nob dook weer met zijn neus in de krant, en schoot in de lach. “Kijk nou, Hobbel, dit is een uitvinding die ze in muizenland niet hadden kunnen bedenken. Rond de torens op het Zuid (de zakenwijk van Amsterdam) worden vangnetten verplicht. Ze willen voorkomen dat het aantal doden door zelfmoord na de beurscrash te hoog oploopt, en daarom moeten er vangnetten rondom, zodat het van de hoogste verdieping springen niet zo effectief meer is. Leve de vooruitgang hoor!

Maar toch vind ik dit een vreemd bericht, nu ik er goed over nadenk. Nooit hebben ze iets willen doen om te voorkomen dat mensen voor treinen gaan staan en zo, en nu gaan ze ineens maatregelen nemen om het leven van mensen te behouden die de basisregel van de kudde, dat het leven mooi en goed genoemd moet worden, overtreden. Zelfmoord is weliswaar niet strafbaar in Nederland, maar onze wetgevers hebben zich wel altijd beijverd om elk suïcidaal persoon uitgebreid te verketteren en ziek te verklaren en er vooral niks voor te doen. En nu ineens dit. Er is iets raars aan.

En eigenlijk, geldt dat voor dat eerste bericht ook, dat is ook vreemd. Het kon onze burgemeesteres nooit schelen of de hoerenlopers haar prestigeproject wel leuk vonden, en ineens vindt het gemeentebestuur dat dat er wel toe doet, en dat gezelligheid misschien iets is wat telt. Dat begrijp ik niet, waarom is het ineens anders?”

Twijfelend keek hij in het rond, en Hobbel bekeek hem medelevend. 'Nob kon soms zo tobben, dat kon niet goed voor hem zijn', dacht hij.

Nob ging die dag hard aan het werk. Hij had een nieuw strak portret van een jongeman, die hij in de straat was tegengekomen en verloren om zich heen keek, willen opzetten. Maar nu bedacht hij dat hij altijd die strakke en bedrukte mensen schilderde en dat hij eigenlijk niet eens wist hoe hij een glimlach zou moeten schilderen, of schateren, of de liefde, ja, vooral de liefde in iemands uitdrukking. Dat intrigeerde hem, en hij ging de hele dag met houtskool uitproberen hoe je dat dan zou doen. De frustrerende ontdekking, na een dag uitproberen, dat er eigenlijk voor hem nog geen goede techniek bestond om dat uit te drukken wat hij nu wilde uitdrukken, dreef hem die avond naar het Café.

Een café is een bijzondere plaats in de samenleving. Niet natuurlijk voor die huismoeders die er hun theekransje komen houden wat ze ook thuis zouden kunnen doen maar nu in het café doen omdat dat tussen de winkels ligt en ze het liefst de hele dag in winkels zouden lopen en zitten. En ook niet voor zaken- en handelsmensen en dergelijke die er komen bespreken wat ze net zo goed via facetime of skype kunnen bespreken. Voor hen allemaal is een café een plek als alle andere, maar een café is geen 'plek als alle andere'. In een café kom je om iemand te spreken en te ontmoeten, waarvan je voor je binnen komt nog niet weet wie het is en wat hij zal zeggen en hoe het gesprek zal gaan. Het café is het huis van de verrassing, maar een verrassing die je wilt, die je opzoekt. Het café is de ultieme ontmoeting, waar een mens zich ineens openvouwt en jij erin mag kijken zoals hij of zij in jou kijkt.

Daarvoor ging Nob nu ook, even iets anders horen, even iemand anders zien, even zijn hart luchten, en even weer eens horen wat de anderen bezig houdt. Hij ging, zoals hij dat altijd pleegde te doen, aan de kop van de bar staan, waar je zo langs de bar kunt kijken en zien wat voor figuren er allemaal aan zitten, en kunt volgen waar de gesprekken over gaan. Het gesprek van de dag was de beurscrash. Het was duidelijk dat de aanwezigen verdeeld waren tussen een groep die de beursmensen de misère van harte gunde, en een groep die de gevolgen voor hun eigen bestaan vreesde. "Ja", zei Harrie, die Nob kende via zijn advocaat omdat hij daar een collega van was," ze weten zich bij de effectenhandel geen raad meer, wij gaan goud verdienen aan al de faillissementen die gaan komen. Zonder internationale handel geen aanvoer van onderdelen, geen afvoer van producten, geen internationaal transport, etc. De hele boel valt stil, nou ja, de hele boel niet, maar toch alles wat de grote plas over moet". "Je praat", zei zijn buurman, "alsof je dat wel prettig vindt, al die ellende". "Nee", zei Harrie," dat zou ik vroeger inderdaad gedaan hebben, want ik word hier echt ongelooflijk rijk van, dat weet ik zeker. Maar deze keer heb ik niet die blijdschap van vorige crises. Het zit me gewoon niet lekker. Waarom laten we dit toch telkens weer gebeuren? Wat is de lol aan lui die diep de put in gaan, en zich daar

dan weer uit werken met nog gemenere handelspraktijken dan ervoor, nog lagere prijzen, nog meer uitbuiting? Ik weet zeker dat al die lui die nu failliet gaan en ik mag begeleiden over 3 maanden weer een nieuwe tent beginnen, maar dan alleen met het vaste voornemen het nog harder aan te pakken, nog scherper te gaan en over meer lijken en totaal geen scrupules te hebben. ”

“Hoe stel je je dat voor? ” zei de buurman, “weet je wel dat ze aan de overkant ook de stekker hebben getrokken uit de grote internet-tenten, omdat die zich tegen de gesloten grenzen van Ivanka verzetten? Hoe wil je dan opnieuw beginnen?” Het werd even heel stil aan de bar. “Daarom werkt de Cloud dus niet”, zei de barman. “Dat zou kunnen.”

Nob stond het met opgetrokken wenkbrauwen aan te kijken. “Dat kan toch niet helemaal zo zijn, man, handel is voor eeuwig hoor, dat roei je niet zomaar uit omdat iemand een grens dicht gooit of er een of ander communicatiekanaal dicht slibt” zei hij.

“Nee, dat klopt”, zei Jerry die verderop aan de bar zat en waarvan Nob wist dat hij op de Albert Cuyp een stalletje had, “zeker weten dat er dan wel weer op andere manieren contact gezocht wordt en er gewoon weer directe handel ontstaat. Dat duurt natuurlijk even, maar ik garandeer je dat ik over een maand of zo weer andere handel heb, dat komt vanzelf.”

Handel buiten de beurs en buiten internet. Het was een nieuwe gedachte, dat begreep iedereen. “En hoe bereik je dan degenen met wie je zakendoet?” zei iemand voorzichtig. “Doe niet zo achterlijk, je weet toch ook hoe je je moeder bereikt of je voetbalvrienden? En dat is leuker ook, een telefoontje is altijd heel wat gezelliger dan een cijfer op een scherm. We zijn ons zelf verloren in die cijferbrij, het is eigenlijk wel een mooie gelegenheid.” En daar was iedereen het mee eens, een tevreden gemompel steeg op en de glazen werden leeggedronken.

Die avond verscheen er een opmerkelijk bericht op het Tv-journaal. In New Delhi ontpopte de nieuwe burgemeester van de stad zich als een tweede Gandhi. Hij was met de hele top van zijn partij naar het hoofdpompstation van de watermaatschappij gegaan, en had de aanwezige strijders van

de Hindoepartij ervan overtuigd dat er geen beter leven mogelijk was zonder vrede, dat vrede in feite belangrijker was dan water. En ze hadden hem geloofd en de waterkranen naar de wijken en huizen van hun moslimburen weer opengedraaid, en iedereen was blij en er werd gefeest en gedanst in de straten en ze braken gezamenlijk de barricaden af.

De volgende dag wierp Nob zich opgewekt op de tekening van de glimlach. Hij had gisteren heel wat uitdrukkingen gezien die daarvoor geschikt waren, het leek wel alsof de mensen daar meer lachten dan vroeger, en dat nog wel terwijl het crisis was.

Na enkele uren werd er op de deur gebonkt. Nob wist al aan het geluid te horen wie dat was. "Pino", zei hij toen hij de deur opendeed, "mijn deur is stevig, maar als je er doorheen gaat betaal je een nieuwe." Pino stond hem in grote opwindning aan te staren "Je gelooft het niet, en ik dacht altijd dat het iets was dat bij mijn grootvaders tijd was achtergebleven, maar de dijken zijn doorgebroken, of, oh nee, ze zijn niet doorgebroken, maar we lopen wel onder." Nob bekeek hem met argwaan "Wat heb je gebruikt, Pino, ik heb in onze straat geen water gezien hoor". "Nee, niet hier nee, maar wel de Maasvlakte, Pernis en de raffinaderij en waterstoffabriek en installaties van Shell staan allemaal diep onder water, en dat betekent geen brandstof voor auto's, geen brandstof voor elektriciteitscentrales die op waterstof draaien, geen grondstoffen voor plastics, en geen transport, want geen vrachtwagens, althans onnoemelijk veel minder". "Lekker rustig", zei Nob, maar hij vroeg zich wel af wat voor gevolgen dat allemaal ging hebben.

Hij zette de TV aan en zag op het nieuws van de NOS een handenwringende Shell-directeur, die jammerend bezwoer dat de aandeelhouders het hem niet konden verwijten dat na de sluiting van de megafabriek van shell voor plastics in Pennsylvania nu ook de activiteiten in Nederland stil kwamen te liggen en dat Europees commissaris Marco nu wel verplicht was de Nederlandse bevolking, d.w.z. hemzelf en zijn aandeelhouders, te hulp te schieten, en dat hij altijd had gezegd dat je beter Chinese kolen dan waterstof in een elektriciteitscentrale kon gebruiken etc. etc. "Dus van jou komt er geen oplossing, zoveel is duidelijk", dacht Nob.

De bel ging, Jerrie stond voor de deur, in grote staat van opwinding. "Heb je het nieuws gehoord, Nob, dit is een buitenkans!" Nob bekeek hem verbaasd. "Een buitenkans?". "Jazeker", zei Jerrie, "want goederen zijn er altijd nodig, mensen moeten eten, en wij van de

Albert Cuyp weten wel hoe we dat moeten organiseren. We gaan woonboten opkopen, en die leegmaken en gebruiken voor transport. Er zijn er nog heel wat die zelfs kunnen zeilen. En we gaan alles wat als trekdier kan fungeren opkopen en op wat langere termijn fokken, en dan halen we onze groenten van het Westland, we gaan grote zaken doen, Nob, maar dan moet je wel iets van je erfenis in die zaken steken, want in het begin kost dat geld.” Nob vertrouwde Jerrie ineens, wat hij vroeger nooit zou hebben gedaan, en beloofde hem het geld. En, vreemd genoeg, hij bleek niet de enige, want heel veel Amsterdammers begonnen ineens geld te steken in paarden met trekkarren, in allerlei vervoersmiddelen over water, en allerlei vervoersconstructies met bakfietsen en bolderkarren. Het werd in de loop der weken een gezellige en vrolijke uittocht uit de stad elke ochtend, een karavaan van karren, mensen op fietsen en te voet, op weg naar de boeren die nog tuinierden (wat er nu steeds meer wilden gaan doen).

De winkels die na de eerste berichten over de overstroming leeg gehamsterd waren begonnen weer vol te raken, de markt op de Albert Cuyp begon weer te floreren en mensen maakten op straat heel veel lol bij alle handeltjes die ze sloten. En op een dag hoorde Nob zelfs een bel, die hij zich nog van heel vroeger meende te herinneren. Er bleek een grote kar met een huif en twee paarden ervoor de Haarlemmerstraat te zijn ingereden, en daarop zat, hoe kon het anders, Jerrie. Hij was een groentekar begonnen, zei hij. Elke dag om 4 uur uit de veren. Dan naar de boeren en om 9 uur was hij weer terug in de stad en dan ging hij leveren aan de mensen, en die vonden dat leuk, en om 4 uur 's middags was hij klaar, gezellig het café in en vroeg naar bed, een prima leven.

Nob bekeek de hele ontwikkeling met verbazing, hij las elke dag met steeds meer verwondering de krant onder het goedkeurend oog van Hobbel. ‘Zou nou werkelijk die hele technische winkel, die we om ons heen hadden gebouwd, eigenlijk niet echt nodig zijn geweest? En was die dan eigenlijk goed of slecht, of is die tweedeling helemaal niet van toepassing?’ Hij schudde topperig zijn hoofd, en dacht dat heel wat mensen zich dat nu wel zouden afvragen.

Plots viel hem een klein bericht op dat rechtsonder op de pagina stond. “Bekende en gelauwerde geleerde ontslagen aan de Technische Universiteit van Delft”. Jeremy was ontslagen, zoveel was duidelijk, en nog wel wegens gebleken wetenschappelijke onbekwaamheid. Nob, die de berichtgeving indertijd over de Toren goed gevolgd had en daarom wel wist wie Jeremy was, kon dat haast niet geloven, en zocht in andere kranten, die in het Café lagen, naar nadere verklaringen voor het ontslag. Die vond hij in een blaadje dat ‘De Groene Amsterdammer’ heette, waarin Jeremy blijkbaar nog enige sympathie van de redactie kreeg, ook al geloofden ze hem ook niet. Hij had blijkbaar beweerd dat de Toren helemaal niet meer groeide, maar juist kromp, een gedachte die te belachelijk voor woorden was, na alle eenstemmige commotie in de wereld over dat ding juist omdat die groeide. Die Toren groeide, daar kon geen twijfel over bestaan, en dus was Jeremy wegens het uiten van onzin ontslagen.

Peinzend keek Nob op van het lezen. ‘Kon dat nou, kon een bekende wetenschapper, die juist zelf zo kritisch was over wetenschap en de vele onzin die ermee verkocht werd, nu ineens zelf flauwekul zijn gaan verzinnen?’ Het kwam hem onwaarschijnlijk voor, maar ja, wie maakt het nou wat uit wat een oude Amsterdamse schilder uit de Haarlemmerstraat daar nou van denkt? Hij bestelde nog een biertje, maar Jo, de barman, zei dat dat even niet kon en dat hij wel even kon helpen, want er moest tuinaarde naar het dak van het Café, want ze gingen daar, net zoals alle burens deden een daktuin met groenten en fruitplanten beginnen, een voedseldak zeg maar. “Dat is wel wat, he, dat iedereen hier maar voedseltuinen begint” zei Nob. “Nou nee hoor”, zei Jo, “mensen beginnen hiertegenover ook met hangfruit, druiven planten en dergelijke, dus ik denk dat onze straat binnenkort helemaal groen is, en je geen stenen en metalen gevels meer ziet”. Het idee dat zijn straat ineens helemaal anders zou worden joeg Nob wel een beetje schrik aan. Hij had eigenlijk wel een beetje gehouden van die in de regen glimmende stenen, die oude kromme stoepranden waartegen hij zich in een dronken bui al eens een gat in zijn kop was gevallen, het had wel iets. Maar toen lachte hij in zichzelf, ‘groen zou ook leuk zijn’.

Terug thuisgekomen zette Nob de TV aan en kroop in zijn fauteuil terwijl Hobbel op zijn arm kwam zitten. Het nieuws meldde dat het Farmers Defence Front met een heel nieuw manifest was gekomen ('Niet weer!!!', dacht Nob), waarin drie punten stonden: 1. Koeien zijn buitendieren, 2. Megastallen kosten veel werk, zijn niet leuk, en moeten afgebroken worden, 3. Boeren doen we voor de mensen, en dus staan we voortaan open voor iedereen die bij ons eten wil kopen. 'Die zijn niet lekker geworden', dacht Nob, 'als ze niet uitkijken worden ze straks nog door hun eigen mensen gelynacht'. Maar een vervolg-item over vergaderingen van andere boeren liet zien dat de boeren wild enthousiast waren over het nieuwe manifest en allemaal lid wilden worden van het Farmers Defence Front.

'Dat is me te veel, ik snap het niet meer, ik ga slapen' zei Nob tegen Hobbel, zette hem voorzichtig op de grond in zijn graanbakje, en ging naar bed.

17.

Nob was de volgende dagen druk bezig met ‘de glimlach’ die hij hoe dan ook wilde kunnen uitbeelden. Hij was geen woeste schilder, hij gooide niet van drie meter afstand verf naar een groot doek. Nee, hij was juist een uiterst minutieus schilder, iemand die heel precies was in de uitbeelding van wat hij zag, een vorm van klassiek realisme, waarvan juist de moeilijkheid is dat juist uit die realiteit het ware karakter van iets of iemand naar voren moet komen. Niet eenvoudig, en al helemaal niet als je een glimlach wilt uitbeelden. En hij had die jongen, waarmee dit schilderij begonnen was, eigenlijk niet eens echt leren kennen, zodat hij zijn echte karakter niet wist en niet echt kon begrijpen.

Het enige wat hem nog van zijn schilderij af kon houden was de dagelijkse krant. Zo zat hij op een dag weer met Hobbel aan de krant, lezend wat er nu weer allemaal gebeurde in de wijde wereld. Nob was een allesvreter als het om informatie ging, hij las de vreemdste rubrieken. Zo las hij op een avond het nieuws over een technologiebeurs, waar de journalist van dienst meldde dat er erg weinig bezoekers waren wat deze loonslaaf wel erg vond, want er was de ontdekking van de eeuw op deze beurs: de magic button. Niet dat Nob zo gek was op technologische nieuwtjes, maar toch ‘wat was in vredesnaam een ‘magic button’. De uitleg van de krant was dat met de ‘magic button’, die onderaan elke computer kon worden geplaatst, het mogelijk werd om in een vloeiende handbeweging van de vinger op die knop alle computerprogramma’s van de computer zomaar op te starten, Niks geen openingsprotocollen, geen lijst handelingen, geen upgrades die je het opstarten verhinderden, geen eindeloze reeks dagelijkse problemen, nee, niets van dat alles, het was helemaal afgelopen met al die technische moeilijkheden. Je hoefde met de magic button haast niets te doen, gewoon je vinger erop, en dan zei het apparaat bijna onhoorbaar ‘klik’ en alles was aan. Ongelooflijk, een verbazingwekkende uitvinding.

Ondertussen kreeg het wegvallen van de grote aanvoer van goedkope plasticproducten en groenten en fruitkweek uit het Amazonegebied en de Egyptische peultjes e.d. wel gevolgen, want

daar moest vervanging voor komen. De productie van groenten en fruit in Nederland was snel hervat, en mensen begonnen nu overal tuintjes, en wroetten ijverig met hun handen en allerlei werktuigen in de grond, en er ontstonden weer overal markten, waar die vroeger verdwenen waren omdat iedereen wel zijn overschotten wilde verkopen. En daardoor werd het weer een drukte van belang in allerlei buitenwijken, die nu ook markten en overal tuinen hadden. Van groenafval was alleen geen sprake, want al die tuinen hadden compost nodig, en dat kwam er door het inzamelen van groenteafval door schillenboeren, die die bij de mensen aan huis kwamen ophalen tegen betaling en ze ook weer tegen betaling aan tuinders afgaven, en zo dus veel geld verdienden en erg rijk ervan werden. De hypergoedkope weggooikleren kwamen door het wegvallen van de kerosonine-aanvoer van Shell voor vliegtuigen en dus het wegvallen van de aanvoer per vliegtuig ook niet meer aan, en dus ontstond er een uitgebreide handel in tweedehandskleren of in kleren die via waste to waste recyclage gemaakt waren. Als gevolg van al deze veranderingen werd er veel te weinig weggegooid, zodat de vuilverbrandingsovens meest stil stonden en daarom werden die uiteindelijk gesloten.

Het was wel een heel gebeuren, en je zou denken dat dat heel wat mensen heel veel stress opleverde. Maar het heel merkwaardige, bedacht Nob, was nu juist dat dat helemaal niet zo was. 'Mensen vinden dit nu leuk, hoe raar het ook klinkt, ze amuseren zich geweldig. Er wordt zelfs niet meer gelobbyd, niemand wil nog naar het Malieveld. Het kan toch niet zo zijn dat een hele samenleving zo soepel kan veranderen, dacht Nob.

En daar had hij gelijk in.

In de eerste weken van de `zomer daarop barstte een hittegolf van ongekende omvang uit. In de USA en Polen en Hongarije waren nieuwe grote kolencentrales opgestart in de jaren ervoor, en het beleid van Marco en zijn collega's in Brussel voor de oprijzing van de toren had ervoor gezorgd dat de autofabrikanten meer dan ooit fossiele auto's hadden verkocht, en dus waren de CO-2 waarden omhooggeschoten, en dat

resulteert nu eenmaal in hogere temperaturen, en die waren er nu.

Het was niet om te harden. De temperaturen, die het vorige jaar al tot 45 graden en soms meer waren opgelopen, waren nu echt niet meer te doen, en al de juist aangelegde tuintjes kregen het moeilijk, en al helemaal toen er een algemeen sproeiverbod kwam. Dat sproeiverbod was nodig omdat de Nederlandse regering al decennia op het standpunt stond dat Nederland alleen last kon hebben van te veel water en niet van te weinig en dus had geweigerd de overdadige overschotten van de schatkist te besteden aan het bouwen van stuwen en waterbassins, maar juist bevorderde dat al het water van winter en lente wegliep naar zee.

Nob en Hobbel hadden het moeilijk. De airco, die Nob het voorgaande jaar had laten installeren en waarvoor Nob en Hobbel samen al menig aangenaam uur hadden doorgebracht had het, zoals het instructieboekje al zo keurig had uitgelegd en aangekondigd, bij een temperatuur van 47 graden begeven. En de krant, die Nob nu zat te lezen, beschreef hoe juist de stenen omgevingen van mensen funest waren, want die accumuleerden, zo schreef de krant, de warmte en daardoor werd het in huis warmer dan nodig. “En dat, Hobbel, in een land waar oorspronkelijk nauwelijks een steen was en vroeger alleen maar koele grond en water was”, zei Nob. Na het nieuws volgde een reportage over de ontwikkeling van nieuwe woonvormen, zoals die gemaakt van hout en plantaardig materiaal en ook in ondergrondse structuren, die je vooral geen hollen mocht noemen. Nob schudde meewarig zijn hoofd. Hij zette de radio aan om tenminste even afgeleid te worden en wat vrolijkers te horen maar dat kwam er niet echt van.

De radio meldde in een extra nieuwsbulletin dat mensen werden afgeraden te proberen te reizen, niet zozeer vanwege hun gezondheid, maar wel omdat veel spoorrails door de hitte verbogen waren en voorlopig de trein niet meer bruikbaar zou zijn. En dat moest niet opgevat worden als een aanmoediging om met de auto de weg op te gaan, want bij deze temperatuur bleven auto's met hun banden in het asfalt plakken,' en dan was je pas echt de sigaar', dacht Nob. En trouwens, zo voegde de radiomevrouw toe, 'het was vrij

zeker dat de meeste automotoren (behalve de elektrische dan) niet zouden blijven lopen bij deze temperaturen’.

Nob zette alles af en borg de krant op. Uiteindelijk, zo dacht hij, is toch wat je denkt bepalend voor hoe je alles beleeft. En ik denk door mijn schilderwerk, dat is immers hoe ik de wereld zie. En hij beklom het trapje naar zijn veel te warme atelier om opnieuw zijn tanden te breken op de verbeelding van de glimlach.

Die is eigenlijk wel een speciaal beeld van mensen. Wij vinden niets leuker aan mensen dan dat ze lachen, niet schateren, maar kalmpjes, weloverwogen en ontwapenend tegelijk. De glimlach is het verborgen gezicht, dat wat we kunnen zijn als we het willen zijn, die vorm van zijn die alleen ontstaat omdat we die vooropgezet willen. Hij komt plots op, schijnt en straalt ons plots toe waardoor we onherroepelijk ontdooien, we gewoon niet meer loskomen van degene die lacht, en dan is ie net zo snel weg als ie kwam en is er weer die onbewogenheid, hij is daar, verborgen, maar in potentie altijd aanwezig. Hij is iets dat we willen, iets dat verbonden is met de zonnige zijde van het bestaan, die we zo graag willen maar waar we zo moeilijk in kunnen geloven. Die kant van het bestaan waarvan we onszelf haast niet durven in te spreken dat hij er echt wel is, dat we er alleen in moeten geloven, dat hij niet weg gaat als we dat niet willen. Het is de glimlach die de aantrekkingskracht van het leven is, die is wat het leven een avontuur maakt dat je wilt ondernemen. De glimlach, die ons moed inpraat, geloven we vaak het minst. En daarom is ie ook zo moeilijk, omdat we haast niet durven zien wat we echt zien in de glimlach. Nob voelde dat wel, hij realiseerde zich dat hij door dat probleem heen moest bijten, dat hij de glimlach moest willen zien, dat de kern van de nieuwe tijd die hij voelde juist was dat de glimlach boven kwam, voelbaar werd, en dat het er juist om ging dat hij hem echt onder ogen moest zien, en hem dan wel zou kunnen tekenen. Het was de tijd nu van de glimlach, dan moest hij die ook in beeld kunnen brengen. Stil in zichzelf zette hij de eerste lijnen.

Die Deutsche Welle (DW) berichtte die avond op TV dat een journalistiek onderzoek van hun oudste en meest betrouwbare reporter aan het licht had gebracht dat onderzoekers van een

Duits wetenschappelijk overheidsinstituut hadden vastgesteld dat de toren van Schiermonnikoog sinds een week minstens 1 meter was gekrompen, zo niet meer, en dat ze dat van hun overheid, de regering van Nordrhein-Westfalen, niet hadden mogen melden.

Nob moest er heel hard om lachen.

De warmte in de stad werd echt wel een probleem vonden de mensen in de Haarlemmerstraat. De huizen in beton en steen begonnen meer op ovens te lijken waar mensen in gebraden werden dan op woningen. En toch bedrukte dat eigenlijk niemand. Mensen begonnen opgewekt tentzeilen te spannen over de straat, en met grote handpompen pompten ze water uit de gracht dat ze over de straat lieten lopen nadat ze eerst de afvoerputjes hadden dichtgestopt. Er werd muziek gemaakt en er kwamen gemeenschappelijke banken en tafels om aan te eten, en iedereen kwam elkaar weer tegen, en dat was ook erg leuk. En zelfs toen de riool kapot ging en er geen vervangstukken meer bleken te worden geleverd voor de Pvc-buis, werd van de nood een deugd gemaakt en werd daar ter plekke een composteringstank gemaakt, waar iedereen in de wijde omtrek mest kon betrekken voor de tuintjes, zodat daar ook geen giftige kunstmest meer voor nodig was. Het ging vooruit in de straat, dat moet gezegd, maar dat vooral qua sfeer, want in geld moest je eigenlijk beter maar niet meer denken.

Nob was nu vooral in de straat te vinden, maar Hobbel durfde daar niet mee naar toe, want de andere mensen associeerden muizen nog steeds niet met het nuttige werk van het opruimen van weggegooid voedsel maar eerder met vervuiling. Daar deed Hobbel in werkelijkheid niet aan. Alleen binnen drukte hij vaak zijn snuitje tegen het raam om Nob te zoeken, maar hij zag hem zelden en miste Ghiselientje zeer.

Beneden in de straat was er ondertussen ook nog steeds wel discussie, maar nu, sinds het opengaan van de Toren, zonder ruzies, over hoe ze nu konden zorgen voor de zwakken in de straat. Want er was een nieuw probleem ontstaan. Normaal werden de zieken van medicijnen voorzien door de superhuisartsrobot, maar die stond in de verenigde Staten van Amerika, de oude USA, en die waren sinds kort allesbehalve verenigd. Vader trump was met het FBI-team dat hem in opdracht van Ivanka had moeten arresteren verdwenen en dook op bij de democratische rebellen in de Rocky Mountains. Die waren een opstand begonnen tegen het Pentagon en Ivanka, waarbij ze nu dus gesteund werden door Trump senior, en door die oorlog

waren de internet-netwerken buiten werking gegaan, en dus ook de huisartssuperrobot. Als de oudjes van de straat naar de huisartsrobot gingen deed die dus niks meer en gaf die ook geen medicijnen meer. Tot grote verbazing van veel oudjes bleek dat voor veel van hen een aanzienlijke verbetering, want ze voelden hun conditie erop vooruitgaan, kregen geen nachtmerries meer en liepen niet meer om de haverklap leeg op het toilet. De farmavergiftiging had hen meer geschaad dan ze wisten. Maar voor anderen met meer voelbare en onmiskenbare problemen was het wel vervelend. De buurtbewoners zagen dat nu, omdat ze allemaal bij elkaar op straat waren, en de oudjes dus niet alleen waren. En dus organiseerden ze bedden in een knuffelhoekje en daar kwamen ze allemaal om de beurt de oudjes vast houden en die vonden dat zo prettig dat ze meestal hun pijn en ziekte vergaten omdat ze veel te veel bezig moesten zijn met al die mensen die bij hen waren en met hen bezig waren.

En er was nog een andere kwestie die de straat bezig hield, want de meeste mensen in de straat aten graag een echt stukje vlees, terwijl een minderheid daar niet van wilde weten, en juist regelmatig het platteland in waren getrokken om koeienstallen open te maken en de dieren te bevrijden. Ze spraken met elkaar over de kwestie. Iedereen was het er wel over eens dat de situatie van voor de oprijzing van de Toren een horror was geweest, omdat dieren geen dierenleven meer hadden, zoals ze behandeld werden. Maar dan waren er die vonden dat ze zelf als mensendier toch ook erkenning zouden mogen hebben, en dat ze, net zoals alle andere roofdieren op de aarde toch ook wel een stukje vlees mochten eten. En toen werden ze het erover eens dat er dus vegetarische mens-dieren waren en carnivore mens-dieren, en dat al die dieren recht van bestaan hadden, maar niemand de anderen mocht mishandelen en het bestaan van de anderen mocht bedreigen. Dat leek een goede deal, en de natuur hielp daarbij niet weinig, want de ziekte van Creutzfeld Jacob brak uit onder de koeien in de agro-industriële megastallen die na het nieuwe manifest van het Farmers Defence Front nog waren blijven bestaan, en zo was er al snel geen sprake meer van veeteeltindustrie, en moest iedereen het gaan hebben van dieren die op diervriendelijke wijze werden gehouden. Het leek wel alsof mens

en dieren eindelijk, na eeuwen misère, weer samen door een deur konden, zagezegd.

Het waren enerverende dagen, die zomer in de Haarlemmerstraat, en de mensen genoten van de ontwikkelingen en namen deel aan allerlei evenementen.

Het wonderlijke was dat ze alles wat niet goed ging zo makkelijk verdroegen, dat er inderdaad een tijdperk van de glimlach was aangebroken. Zo vielen de trams uit omdat de waterstofcentrales geen waterstof meer kregen van Shell, maar daardoor waren de straten veel leger, en waren alle mensen juist blij dat ze zoveel ruimte hadden om te lopen en handeltjes te drijven. En op de te brede straten braken mensen het wegdek op om er tuintjes te maken, en dan bleef er net iets meer dan een smalle strook over voor fietsen en karren, maar was de straat wel vol leven. De stad werd een heel andere woonplaats dan vroeger. Aan de buitenkant stonden nog veel van die verlaten glazen en aluminium torens, waar niemand meer in was omdat er geen stroom was voor de liften en lichten en de niet meer bruikbare internetsystemen. Zo af en toe stortte er eentje in, en dan begroeven de mensen het puin onder een laag zand, zodat ze daar ook weer konden gaan wonen.

Het water kwam ook hoger, maar rondom de stad en in de buitenwijken werden grote gaten gegraven en sloten gegraven om dat water op te vangen, en zo ontstond er langzamerhand weer een echte waterstad, waar mensen tussen de sloten en vijvers woonden en naar elkaar toe kwamen met boten en voor elkaar alles verbouwden wat iedereen nodig had.

Nob was toen de temperaturen wat daalden weer vaker in zijn appartement, ook om Hobbel op te zoeken, en ze lazen tegenwoordig ook weer samen de krant. Er was wel veel nieuws. In Den Haag kwam het parlement wel bijeen, maar niet om de regering ter verantwoording te roepen, want die was er niet meer toen ze besloten hadden dat het beter was samen te werken met steeds die mensen waar een besluit over ging, en er dus geen sprake moest zijn van een centrale leiding die alle macht had en alles kon besluiten zonder

degenen waar het besluit over ging. En dus leek het parlement nu meer op een koffiecafé, waar mensen in groepjes rond ronde tafels zaten te keuvelen. Dat kwam de productiviteit zeer ten goede. In no time werd door het parlement nieuwe stijl besloten waterbassins te bouwen, het zorgsysteem te verbeteren, megastallen te verbieden, jongerenhuizen in alle wijken te verplichten, scholen te maken waar jongeren alleen op maat konden leren, en iedereen te betrekken bij het schoon maken van het milieu, etc.

Een ander merkwaardig nieuwtje was dat het aantal klachten tegen rechters ineens bijna tot nul was gedaald, en ook het aantal beroepsprocedures miniem was geworden, terwijl het er niet naar uit zag dat de rechters het in de toekomst nog druk zouden gaan krijgen, want de criminaliteit was met 80% teruggelopen. Zelfs de aanval van de vroegere rechtse en nu niet meer bestaande partijen op de rechtspraak was gestopt, want bij gebrek aan partijen kon er ook geen partijbegunstiging meer bedacht worden.

De stroom goed nieuws hield niet op en Nob las het ene goede bericht na het andere. Zo viel zijn oog ook op het bericht dat het management van de Technische Universiteit in Delft was vervangen door een groep medewerkers die verstand hadden van de technologie, zodat er nu eindelijk echt iets gedaan kon worden aan het verzamelen van bruikbare gegevens. Die nieuwe bestuurders hadden als eerste symbolische daad Jeremy in zijn functie hersteld. En, oh wonder, natuurlijk was Jeremy begonnen met de vaststelling dat de Toren nu inmiddels wel 20 meter kleiner was geworden en dat van de beroemde grote voet met de vier halve bollen helemaal niets meer te zien was.

Nob bekeek het bericht peinzend. “Toch bijzonder, he Hobbel, dat, terwijl sinds jouw terugkeer en het opengaan van die deur in de Toren er zo ontzettend veel ten goede veranderd is, dat ding zelf nu begint weg te kwijnen.” Hobbel vond dat ook. “Zou het kunnen zijn dat er met die Toren toch meer aan de hand was dan wij dachten?” Hobbel bekeek hem nu aandachtig, hij voelde wat aankomen, waarvan hij niet zeker wist of hij dat wel kon waarderen. “Wat vind

je van een mooie schoendoos om in te reizen?” Hobbel was volledig verkocht, op naar Schiermonnikoog, op naar Ghiselientje.

‘De glimlach’ moest even blijven liggen. Nob voorvoelde dat hij hem wel zou kunnen maken als hij hier weer terug was.

De oeroude deur van Hotel van der Werf zwaaide met zo'n kracht open dat het wel leek alsof iemand de bedoeling had hem door de zijmuur heen te slaan. In de deuropening verscheen een brede grote figuur, metalen brilletje op een brede neus, wat vlassige haren over een bijna kaal hoofd, twee onverwoestbaar vrolijke grijzige ogen, een blauwe lange jas, waaruit twee stevige lange armen staken die een leren grote dokterstas en een schoenendoos vast hielden. "Dit moet mijn slaapplaats zijn" zei hij, en vanachter de oude bar kwam een bevestigend knikje. Nob wou al langs de grote tafel in het midden naar de bar lopen zonder iemand te storen, maar de kromme magere figuur die daar zat riep plots "En toch slinkt hij", en viel daarop terug in een hartgrondig stilzwijgen. "Niet op letten", zei de barman, "Oscar hoort bij het meubilair en als hij er is hoef ik tenminste niet constant met iedere bezoeker over de Toren te praten, want dat doet hij vanzelf voor mij wel".

"Welkom, leuk dat er toch weer toeristen komen". Nob bekeek hem aandachtig: "Hoezo, waren die er niet meer dan?". "Nee ", zei de barman" mensen kwamen hier altijd omdat er alleen hier nog mooie natuur was en vogels en zo, maar nu wordt de natuur op heel veel plekken hersteld, en de vogels voelen dat ze overal welkom zijn en hebben zich naar het hele land verspreid, en dus komen er geen mensen meer voor. Ze komen alleen nog heel soms voor die Toren. En dus is het hier veel te stil, wat eigenlijk ook best prettig is maar niet goed voor de business, al vind ik dat eigenlijk ook niet zo belangrijk meer als vroeger". Het klonk Nob op een of andere manier bekend in de oren.

Met de ontvangen klepel in de hand zocht hij zijn kamer op. Hobbel was dolblij dat zijn doos open ging, want hij was van het geschud onderweg behoorlijk wagenziek geworden, ook al had Nob dat echt niet zo kwaad bedoeld. Nob nestelde zich op zijn kamer, stalde alles uit wat hij bij zich had, een notitieblok, een tekenblok, wat kleren voor 3 dagen. Hobbel ging op zijn onderbroeken liggen, wat ertoe leidde dat Nob hem vroeg of hij dat nu een gepaste plek vond, waarop begrijpelijkerwijs elk antwoord uitbleef. Die avond werd het niks meer, alles zou tot morgen moeten wachten.

De volgende ochtend was Hobbel verdwenen. Dat vond Nob niet aardig, maar hij vermoedde al lang dat er iets was tussen Hobbel en de Toren, en piekerde er dus niet al te veel over. In het Wereldbeeld van Nob waren er niet zo gauw onaanvaardbare zaken.

Bij het ontbijt was het heel rustig, 2 families en Oscar en hij in die immens grote ontbijtzaal die vroeger altijd zo vol geroezemoes was geweest. “Oscar”, zei Nob “want ik heb begrepen dat jij dat bent, ik zou graag naar de Toren willen en volgens mijn informatie ben jij bij uitstek degene om te weten waar die is en wat ie is.” Oscar bekeek hem sceptisch:” Dat tweede deel van je vraag bevalt me niks. Waarom moet ik je uitleggen wat ie is als heel de wereld maar een ding weet over de Toren en dat is dat we helemaal niet weten wat ie is. Voor mij is dat niet erg, ik accepteer dat wel. Maar er komen altijd van die figuren van buiten (hij vergat even dat hij zelf eigenlijk ‘van buiten’ was) die denken dat er zoiets is als het ‘zijn’ van de Toren. Misschien is hij wel niet, misschien verbeeldt hij alleen maar, wie zal het zeggen.” Nob bekeek hem nadenkend van onder zijn samengeknepen wenkbrauwen. “Als ik me niet vergis kunnen we ook gewoon praktisch zijn, want als jij het hebt over iets, staat daarmee vast dat dat iets er is, al is het alleen maar in jouw bewoordingen, niet?” Oscar keek hem peinzend aan. “Ja, klopt, maar het punt is juist dat ik niet weet wat de Toren is behalve dat ik kan formuleren dat hij er is.” Nob lachte en zei “voor de vroege ochtend volstaat dat wel, zullen we gewoon samen er heen wandelen? Goed voor jou en goed voor mij.” En dat deden ze.

Het is niet zo ver van het dorp en Hotel van der Werf naar de Marlijn en vandaar naar de Toren. Toen ze eenmaal het duin beklommen hadden zei Nob “ja, het is wel een mooie slanke naald, maar meer dan 20 meter geef ik hem toch niet”, waarop Oscar knikte” Dat is het hem juist, dat is wat ik iedereen probeer te vertellen, hij slinkt nu heel snel en is bezig te verdwijnen, als we niet opletten zelfs zonder dat iemand buiten mij dan het merkt.” Getweeën gingen ze op de rand van de kuil zitten waarin de naald stond. “Je bent gaan leven met die Toren, Oscar, ik kan aan alles merken dat ie heel belangrijk is geworden voor je, maar waarom is dat eigenlijk?”. “Als ie verdwijnt

is dat verschrikkelijk, dat begrijp je toch wel? “, zei Oscar terwijl hij Nob bijna smekend aankeek. Het onbarmhartige antwoord kwam snel: “Nee, dat is het hem juist, dat begrijp ik niet. Het is met jouw Toren als met mensen die zich druk maken over voetbalwedstrijden, over beurskoersen, over de inrichting van hun huis of over het gedrag van de kleuterjuf van hun kinderen. Waarom maak je je er druk over, wat is het dat ons mensen ertoe brengt te gaan drijven en pushen, waarom moet je zo nodig? Laat hem toch zinken, of zou je willen beweren dat hij je dwingt, dat er iets in de Toren is dat jou noodzaakt hem hier te houden en hem steeds te volgen, is de Toren een leider?” Zoveel onbegrip verbijsterde Oscar. “Maar nee, Wij mensen moeten toch iets hebben om te wensen of te willen, we kunnen toch niet zonder doel, we kunnen niet zonder iets om in te geloven. Ik heb de Toren zien opkomen, ik heb gezien wat er allemaal gebeurde, hoe de wereld veranderde, hoe wij allemaal veranderden. Dat kon niet zonder de Toren. Het is de adem van de Toren die ons allemaal drijft, zonder dat was er niks van ons terecht gekomen en zaten we nu nog allemaal in de somberheid van die technologische woestijn die onze samenleving geworden was.” Nob lachte “is dat wat je hier allemaal in het dorp rondvertelt? Geen wonder dat ze niet goed van je zijn geworden. “. Oscar werd boos, keek woedend naar Nob en liep alleen terug naar het dorp.

Die avond in hotel van der Werf kwamen ze elkaar weer tegen, hetzelfde tafereel, want zij waren de enige twee eenlingen in de eetzaal waar verder alleen de twee families heel luidruchtig zaten te eten. “Je had niet boos hoeven worden Oscar, “zei Nob,” ik bedoelde er niks slechts mee. Ik vind gewoon dat zo een term als ‘technologische woestijn’ het allemaal versimpelt. Natuurlijk is er nu veel techniek weg, en draait het gelukkig niet meer om economische groei en zoveel mogelijk geld en alsmaar meer, en natuurlijk doen mensen nu anders, maar waarom is die weg en wat doen ze anders, dat is de vraag. Jij wilt nu geloven in de Toren als jouw redder, zoals de mensen voorheen geloofden in de techniek als hun redder, of de wetenschap of de religie of een of andere ideologie. Iedereen was op pad naar het eigen heil, dat onveranderlijk altijd in de toekomst lag, dat nog bereikt moest worden en nooit bereikt wordt. We waren als die windhonden op de renbaan, een brokje eten voor onze snuit en

er achteraan maar. Het bestaan hoefde nooit goed te zijn als het doel maar goed was. Ik heb in mijn wilde jaren, die eigenlijk eerder domme jaren waren, vaak geloofd in lui die me een brok voorhielden: soms was het het geloof dat alles goed maakte en alle middelen heiligde, soms was er een politieke ideologie, die , eenmaal vervuld, heel het bestaan tot euforie zou maken, en dat kwam dan nooit maar ondertussen waren alle middelen toegestaan om het te bereiken, en door de toepassing van die middelen werd het bestaan nog veel erger dan het tevoren geweest was. Ik heb nog meegemaakt dat ik in een partij zat die voor dieren zou opkomen, en iedereen die in die partij zat en zei dat er ook andere dingen dan enkel dieren van belang waren werd onmiddellijk afgezonderd en uitgestoten en verketterd omdat die gedachte ons van het doel zou afleiden. En door dat wegstoten van meningen en mensen uit hoofde van het heilige doel kwam er steeds minder steun voor de dieren. Uiteindelijk was het resultaat dat alle mensen die voor de dieren waren maar een eigen mening hadden, begrepen dat het najagen van het doel niet te combineren was met het leven als mens met een mening en dus het maar opgaven voor die dierenpartij op te komen. Zo werd al het streven voor de dieren onmogelijk en was het allemaal voor niks. Het doel vergiftigde alles wat passeerde, alle dierbare dingen, alle mooie gedachten, alle goede intenties en goed bedoelde daden, en het vergiftigde dus ook de mensen. Zo denk ik best dat ook die oude Marco, dat vriendje van Shell, in zijn achterhoofd kan hebben gehad dat zijn activiteiten de mensen ten goede zouden komen, maar de weg die hij bewandelde zou uiteindelijk veel mensen beschadigen en dat kon hem dus als het kleinere kwaad niet schelen Doelen, afgoden, helden, genieën, zijn gevaarlijk om erdoor geleid te worden, ze vergiftigen je handelen. Dat zou anders zijn als je handelen zelf het doel werd, als het je er alleen om te doen was het handelen zelf te verbeteren. Als wij mensen ons niet langer zouden verschuilen achter dingen als de Toren, of het geloof, of het ideaal, maar simpelweg direct zouden opkomen voor het hier en nu en de buurman. Jij maakt van de Toren een ideaal, een doel om voor te leven, en er is niks zo giftig als een doel om voor te leven, want alles in dienst van het doel betekent niets anders dan alles zonder jou, want jij telt dan niet meer. De idioterie van ons mensen is dat we altijd en overal naar iets toe moeten, altijd onszelf ontkennen en

negeren want het doel gaat boven alles. De ideologie, het geloof zijn groter dan wij, de rijkdom, de auto, het bedrijf, dat gaat allemaal voor ons als persoon, als identiteit. Ja, we omschrijven onze identiteit zelfs in het kader van het doel. We zijn niet Oscar..., maar Oscar, de torenprofeet, en Marco, de politicus, en Jeremy, de wetenschapper, altijd alles in dienst van het andere dat we niet zijn. We omschrijven onszelf alleen nog als uitvoerder van het frame van beroep, ideologie, geloof, heilsleer. We zijn eigenlijk niets meer, onze wil is die van het frame, niet die van ons, we zijn onze wil verloren.”

Nob viel even stil en keek in de verbijsterde ogen van Oscar. “Tja, ik moest het even kwijt. Maar je hebt wel gelijk dat de Toren op een of andere manier begonnen is een verschil te maken. Want om mij heen hebben heel wat mensen zichzelf teruggevonden in de puinhoop die de moderne samenleving van ze gemaakt had voor de Toren oprees. Het is alleen kul om te beweren dat de Toren dat deed, ze deden het zelf.”

Verderop, in het duin, had Hobbel zijn Ghiselientje teruggevonden. “Was er nou nog een reden voor dat ding, die Toren, om hier te zijn?” vroeg hij Ghiselientje. “Moest die er dan zijn?” zei ze, “Kon hij er niet gewoon zonder reden zijn? Voor mij kwam hij en hij ging, grotendeels dan tot nog toe, en dat is goed zo. Ik zie niet waarom er een reden of een doel voor zijn komst moet zijn. Het leven hoeft voor hem niet vervuld te worden, hij kan zonder begin en zonder eind zijn, gewoon zijn, niet als punt op een lijn, maar als de lijn zelf, toch?” Hobbel was er niet zeker van dat hij haar begreep, maar hij vond het mooi gezegd, snuffelde achter haar oor, en deed vervolgens met haar dingen die gegarandeerd voor het hier en nu waren.

Hobbel en Nob zijn vredig in de Haarlemmerstraat teruggekeerd. Nob was moe geworden, en Hobbel zag het wel en kwam hem vaak een snuitje geven om hem op te beuren. Maar hij zelf had er eigenlijk niet zo'n moeite mee, dat het bezig was op te houden.. Hij kon nog wel eens lachen, zoals die keer dat hij het bericht las dat op Schiermonnikoog Oscar was gevonden, graaiend in het zand in het duin, en alsmaar roepend "hij is weg, hij is helemaal weg", en niemand wist meer waar hij het over had, en de krant had vriendelijk over hem geschreven dat hij vroeger een bekende persoonlijkheid was, die later in zijn leven aan depressies was gaan lijden en de strijd daartegen had verloren.

Nob had zich direct na zijn terugkeer verwoed op 'de glimlach' geworpen. Wist ineens wat het was, hoe het was, het kwam allemaal samen in die ene term die mensen voor dat typische van de glimlach gebruiken: 'ontwapenen'. Dat is wat de glimlach doet, ontwapenen, dat is jezelf blootstellen om te leven, daarom was 'de glimlach' het symbool van deze nieuwe tijd. Hij maakte het af met precieze brede streken, keek er naar met toegeknepen ogen, en lachte. Hij legde zijn kwast neer, deed het licht uit, en daalde het trapje af om er nooit meer terug te keren.

Nob was klaar, kon niet alles meer hebben. Toen hij op een dag in zijn krant las dat de lokale kledingfabriek was begonnen koeienhuiden om te werken tot kleren vanwege het gebrek aan grondstoffen vanuit het buitenland, zodat mensen in de naaste toekomst weer in dierenhuiden zouden rondlopen, was hij in zo'n lachbui geschoten dat hij erin was gestikt. Pino, die het lachen gehoord had, vond hem, in een kring van kleine muizen die onbeweeglijk rondom zijn hoofd zaten. Alsof ze voelden dat hij nog altijd hen begreep.

